

Topikok és fókuszok vizsgálata két szöveg összehasonlító elemzésekor

SZAKDOLGOZAT

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM SZAK

Sándor Zita
Magyar - francia szak

Témavezető: Dr. Dobi Edit
egyetemi adjunktus

DEBRECENI EGYETEM

DEBRECEN, 2010

1 Tartalomjegyzék

1	Tartalomjegyzék.....	2
2	Bevezetés.....	3
2.1	A hír.....	3
2.1.1	Vizsgálat.....	5
3	A topik és a komment helye a nyelvészeti fogalmak között.....	6
3.1	A topik és a komment, valamint a fókusz értelmezési lehetőségei.....	7
3.2	A topik és a komment kognitív nyelvészetből kiinduló értelmezése.....	9
4	Topikok és fókuszok a két, eltérő forrásból származó, de azonos témájú szövegekben.....	12
4.1	Az elemzés során felvetődő kérdések.....	22
4.1.1	Névmásokkal kapcsolatos nehézségek, érdekességek.....	22
4.1.2	Az összetett és a többszörösen összetett mondatok sajátos problémái.....	23
4.1.3	A mondatok szerkezeti sajátásaiból adódó elemzési nehézségek.....	25
4.1.4	Egy szövegspecifius, illetve hírspecifikus megfigyelés.....	26
4.2	Az elemzés számszerűsített eredménye – különös tekintettel a névmásokra.....	27
4.2.1	A korpusz mennyiségére vonatkozó megjegyzések.....	27
4.2.2	A fogalmak használata, a vizsgálódás módszere.....	28
4.2.3	Topikok és fókuszok aránya a két szövegben.....	29
4.2.4	Névmások.....	30
4.2.4.1	Fókuszpozíció.....	31
4.2.4.2	Topikpozíció.....	32
5	Összegzés.....	33
6	Irodalomjegyzék:.....	35
7	Melléklet.....	37
7.1	Magyar Nemzet Online.....	37
7.2	Népszabadság Online.....	44

2 Bevezetés

Munkámban két különböző forrásból származó, de tulajdonképpen ugyanarról a témáról szóló, egyazon típusú szöveget, illetve annak aktuális mondattagolás szerinti felosztását, jellemzőit és jellegzetességeit vizsgálom.

A különféle szövegeknek számos tipológiája létezik, melyeknek az osztályozási szempontjai mások és mások. Lehet például a retorika felől közelíteni, mely beszéd fajta-elosztást követ (ilyen pl. a tanácsadó, dicsérő, feddő, rábeszélő stb. szöveg), retorikára alapulnak az iskolai fogalmazástípusok is (elbeszélés, leírás, napló, önéletrajz, levél, esszé stb.). (Részletes szövegtan-tipológiai összefoglalás: Fehér 2006.) Létezik az adóra, a vevőre, a kódolásra, az üzenetre vonatkozó jegyeket vizsgáló csoportosítás, vagy olyan, mely a szerkezetekből, különböző szerkesztési elvekből indul ki (Balázs: 2008: 80). Nem célom ezeket a felosztásokat, mikéntjüket és mibenlétüket részletesebben megvizsgálni, csupán annyit jegyezni meg, hogy legtöbb csoportosítás esetében előfordul, és külön egységet alkot a sajtó (média) nyelve, azon belül is a hír.

Valamely szövegfajta csak kommunikációs helyzetben határozható meg (Tolcsvai 2001: 336), s magukat a csoportokat is memoriális célok miatt, megjegyezhetőség, felismerhetőség, valamint kezelhetőség (taníthatóság) okán alakítják ki. Ez a tagolás egyfajta látens funkciót is betölt: a különböző típusok megnevezésével, jellegzetességek kifejtésével, szabályok felállításával egyfajta „műfaji kánont” alakítunk ki, melynek szabályai könnyedén megmerevedhetnek. (Balázs 2008: 80-81). Ennek elkerülése érdekében fontos a társadalmi, lélektani, valamint kognitív szempontok bevonása az osztályozásba.

2.1 A hír

Az imént említett tényezők figyelembe vétele mellett, pontosabban velük együtt külön műfajnak kell tehát tekintenünk a média nyelvét, ezen belül a híret, melynek általános jellemzői közül csak a most nekünk fontosakat említem. A tömegkommunikációs eszközökkel megjelentetett szöveg esetében (tehát sajtó, vagy elektronikus sajtó esetében) az adó és a vevő elszakad, a szerző intézményi jelleget ölt, míg a publikum egy tömbbé, tömeggé válik. A hír

fogalma eleve magában foglalja azt, hogy különböző nézőpontok fölött áll (Jakusné 2008: 135), s ha egy nagyobb sajtóorgánium által közzétett szövegről van szó, akkor az „nem egyes személyek magánvéleményeként jelenik meg, hanem a szerkesztőség és a kiadó mögött álló szervezet megtervezett állásfoglalásaként értelmezhető” (Jobst 2008: 127). Tehát egyfajta kollektív üzenet, felelősségvállalás jellemző ezekre a szövegekre. De ugyanilyen módon, a címzettek sem egyes emberek, hanem egy-egy csoport, amelynek tulajdonképpen egy-egy sajtóorgánium cikkei közvetlenül íródnak, hiszen ezek annak a közönségnek szólnak, aki a lapot fenntartja. „Országos fórum esetében az olvasótábor többnyire hasonló politikai vagy ideológiai beállítódással jellemezhető”.(Jobst 2008: 127). Elmondhatjuk tehát, hogy a szerzők és az olvasók tábora ismeri egymást, illetve egymás előfeltevéseit, tudásbázisát, jellemző gondolati fordulatait; s így egy-egy sajtóorgánium mint „kollektív rétor” működik, (Róka 1983: 279) melynek megvan a saját stílusa, fogalmi rendszere, sémája. Talán úgy is fogalmazhatunk, hogy a Tolcsvai Nagy Gábor által megfogalmazott három fontos lépés (Tolcsvai Nagy 2008: 43), mely a szöveg befogadását meghatározza, az eltérő országos sajtóorgániumok esetében csupán az első lépésben azonos (vagyis a szöveg fizikai megvalósulásában), a másik kettő viszont különbözik (vagyis a szöveg műveleti feldolgozása, illetve az összetett konceptuális szerkezet feldolgozása). Ez a különbség nem feltétlenül figyelhető meg látványosan, és gyakran a mértéke is eltérő: az elvégzett megértő műveletek sora igen hasonló lehet, de lényegi tartalomként nagyon eltérő eredményeket kapunk. Erre jó példa lehet a dolgozatomban megfigyelt két országos napilap, a *Magyar Nemzet* és a *Népszabadság*. Mindkettő egyazon sajtónyelvet használja, azonos jellegű információkról ad hírt, azonos valóságdarabról közvetít, de a nézőpont, az intézményi háttér eltérő, így a publikum és annak percepciója, feldolgozó attitűdje is más és más. Ezt különösen érdekes úgy megfigyelni, hogy egy-egy olyan hírt vizsgálunk meg közelebbről, ami tulajdonképpen ugyanarról a történésről, eseményről számol be, de az aktuális sajtóorgánium a rá jellemző sajátos módszerrel, eszközzel dolgozza fel. Ennek a sok elemzési szempontot és lehetőséget magában rejtő vizsgálatnak itt csupán egy kis részét mutatom be, marad bőven lehetőség az általam megfigyelt jelenségek további vizsgálatára, más aspektusok hasonló nézőpontok szerinti kibontására is.

Munkámmal némileg csatlakozom Jakusné Harnos Éva 2008-ban megjelent tanulmányához, mely szintén a *Magyar Nemzet* és a *Népszabadság* híreit vizsgálta, ám ő egy egészen más aspektust vett szemügyre: a vezető híreket, annak sorrendjét (fontosság szerinti megjelenésüket): a címet, az alcímet és annak a vezető feljegyzéseit rendszerezte azt

feltételezvé, hogy ezek hatással vannak az olvasó figyelmének vezetésére, fókuszálására. Úgy gondolom, én is hasonló munkát végeztem, csupán a szöveg egy más vetületét, inkább a szerkezeti tényezőket vizsgáltam.

2.1.1 Vizsgálat

Van Dijk kutatásai szerint a hír szerkezeti sémája leginkább a narratív szövegekkel rokon. Ez alátámasztja azt az elgondolást, amely szerint a hír egy valamilyen eseményről szóló történet. Az argumentatív szövegekkel ellentétben (mint amilyen pl. a riport), ahol az érvelés alapja az elvont oksági viszonyok megértetése és annak a figyelem központba állítása, a narratív szövegekben nincs ilyen oksági kapcsolatra való törekvés, helyette az elemi jelenetek közötti konkrét kapcsolatok kerülnek előtérbe (Jobst 2008: 130); az objektivitásra és a hitelességre való törekvés a legfontosabb, ezért nem változtatja el a hír valós tartalmát semmiféle érvelés, magyarázat. A hír azt a benyomást kelti a befogadóban, hogy elfogulatlan és tényszerű, „hosszú távú emlékezetében csak a szöveg témája raktározódik el, a felszíni szerkezet nagy része törlődik. Így a hírszövegbe rejtett tartalomként, például értékelő nyelvi kifejezésmóddal kódolt információnak az olvasó nem lesz tudatában.” (Jakusné 2008: 138V). Ennek, a befogadó számára nem tudatosult szerkesztési mód egy aspektusának a megfigyelését végzem tehát, mely esetleg rávilágíthat arra, hogy milyen eljárások befolyásolhatják az említett sajtóorgánumok a dekódolását, illetve, hogy a két egymással szemben álló intézményi háttér mennyiben más módszereket alkalmaz, s hogy egyáltalán másképpen nyúl-e az azonos témák feldolgozásához és a hozzájuk kapcsolódó előfeltevésekhez.

Van Dijk szerint a hír a következő elemekből tevődik össze tehát: 1. összefoglaló, cím, bevezető; 2. történet: körülmények, bonyodalom, megoldás és értékelés, ahol a történet összetevőinek sorrendje akár variálódhat is (Jobst 2008: 130). Jómagam mindegyik részét vizsgáltam a szövegnek – igaz, mindezt egyetlen szemszögből tettem, az aktuális mondattagolás felől, és annak is csak bizonyos apróbb részleteit kutattam -, de meghagytam a felépítését jelző formát, az egyes tömböket, bekezdéseket; akár tovább is lehetne tanulmányozni úgy, hogy ezeket a szerkezeti elemeket különválasztjuk.

A médiának két meghatározó kommunikációs funkciója van: a tájékoztatás és a felhívás, s a szóhasználat is ezt a két célt szolgálja, vagyis a pontos információ átadását, a közérthetőséget

illetve a hatáskeltést. A hír lényege egy tárgynak a középpontba állítása, melyet tömören, adatok közlésével, pontosságra törekedve végez el. (Budavárnié-Kelecsényi 1999: 186). Az újságok számos olyan eszközt használnak, melyek többletinformációt hordozhatnak (cikk helye, illusztráció, oldalak elrendezése, vonalak és egyéb tagolási eljárások, betűméretek, kiemelések, színes vagy fekete-fehér nyomtatás, lap mérete, stb.), melyek különböző irányba vezethetik az olvasót. Munkámban ezekkel az eszközökkel nem foglalkoztam, csupán a tagolási eljárásokat hagytam meg, illetve az eltérő betűméreteket (a *Népszabadság* címeinek és alcímeinek nagyságán tompítottam, de az alapvető különbségeket meghagytam), mert azok nagyon szembeszökőek, de következtetéseket nem vontam le belőlük.

A szerkezet elemzésekor arra is nagyon fontos tekintettel lenni, hogy milyenek a keletkezési körülmények, jelen esetben a szövegek létrehozásának folyamatára és a szövegek befogadására kell figyelniük (Jobst 2008:126). A kiinduló forrás vagy egy a Magyar Távirati Iroda által közreadott hír, vagy az intézményt, a sajtóorgánumot képviselő újságíró által készített írás (esetleg a kettő variációja); a befogadó pedig az internetet használó olvasó. Vizsgálatomban a *Magyar Nemzet* és a *Népszabadság* online változatait elemeztem, egészen pontosan 2009 október 25-től 2009 december 7-ig hét-hét cikket töltöttem le mindkét internetes portálról (www.mno.hu illetve www.nol.hu), ügyelve arra, hogy párba állítsam az azonos hírről szóló, szinte egyazon időben megjelenő írásokat. Nem volt könnyű ez a munka, mert sokszor eltérő témákkal foglalkozik a két újság, amit az egyik vezető hírként közöl, azt gyakran a másik meg sem említi, s nehezen találtam viszonylag azonos mennyiségű szövegtöredéket is. A szövegek homogének, a különbséget tevő egyetlen jegy az eltérő forrás, ami így az összehasonlító vizsgálat egyik fontos elemét alkotja, tulajdonképpen ennek a különbségnek a szövegalkotásbeli eszközeit és annak a percepcióra gyakorolt hatását vizsgálom – az aktuális mondattagoláson keresztül.

3 A topik és a komment helye a nyelvészeti fogalmak között

Mind a mondattanban, mind a szövegtanban több olyan elnevezéssel találkozunk, melyek többé-kevésbé fedik egymást, más-más megközelítésből, nézőpontból tárgyalják tulajdonképpen ugyanazt a jelenséget. Ennek a jelenségnek a számbavétele és fontossága is elméletenként, nyelvészeti irányzatonként eltérő, de kétségtelen tény, hogy mindenhol megjelenik. A szintaxison

belül, az aktuális mondattagolás szerint kereshetünk topikot és kommentet, de jóformán ugyanezt a szerveződési struktúrát takarja a téma-réma, téma-propositum, illetve az adott-új tagolás kifejezés is. Ezekre az eltérő értelmezésekre mutatok be néhány példát – keresve a közös pontot.

A besoroló-kategorizáló nyelvtan például a legkisebb összetevőire bontja a mondatokat. Ezzel olyan mondatrészekig jut el, melyek egyszerre formális nyelvtani kategóriák, s az alaki összetevők funkcióit is jelölik, az elmélet tehát figyelembe veszi a morfológiát. A strukturális-generatív nyelvtan másképp kezeli ezt a jelenséget: a mondat formális szerkezetét nagy részletességgel mutatja be, minimális szintaktikai és egyben lexikális egységekre bontja le. Ezzel a módszerrel megoldást kínál a különböző aktuális olvasatok bemutatására. Így az értelmezések, elemzések új oldalát teszi lehetővé, a besoroló-kategorizáló nyelvtan ugyanis nem ad támpontot a különböző szórendű és azonos vagy eltérő jelentésű mondatok közötti különbség bemutatásához. Ám a strukturális-generatív megközelítés nem veszi figyelembe jelentéstani, funkcionális vagy pragmatikai jelentést, még annak ellenére sem, hogy É. Kiss Katalin (1998) munkássága révén beépült a kommunikatív alapú topik-komment elemzés is ebbe a rendszerbe (ahol a formális kategóriák elsőbbséget élveznek). E két elemzési módot egyesíti némiképp az aktuális mondattagolás továbbfejlesztése: a formális és a funkcionális elemzési mód összehasonlításának és továbbgondolásának segítségével egy olyan módszert kapunk, melyben a két nyelvtan kiegészíti egymást. Több szempont egyesítésével (az eddig említetteken túl a szemantika és a pragmatika is szerepet kap) létre lehet hozni egy olyan leírási és elemzési módot, mely lehetővé teszi, hogy ne kelljen szigorúan elkülöníteni a rendszermondat és a szövegmondat kategóriáját. Így a mondattan és a szövegtan kevésbé különül el egymástól, kontinuumot alkot, folytonossági kapcsolat alakul ki közöttük. Ezen eredmény eléréséhez a szövegmondat jellemzőit lehet tipizálni, méghozzá prototípus-elv alapján, ahol a különböző szempontok, szövegjelenségek párhuzamosan érvényesülnek. Ilyen szövegjelenségek például a mondatrészek fogalma és elhelyezkedése, a strukturális összetevők szerepe és helye, valamint az aktuális tagolás szerinti tagok és a tematikus szerepek fogalma és elhelyezkedése. (Tolcsvai 2001: 101-2.).

A következőkben rátérek a topik-komment fogalompár részletezőbb jelentésére, értelmezésére és néhány elméleti, értelmezési példával alátámasztom a fenti összefoglalást.

3.1 A topik és a komment, valamint a fókusz értelmezési lehetőségei

„A topik a mondat hangsúlytalan nominális és/vagy adverbális kezdő szakasza” mondja É. Kiss (1983: 16), illetve egy másik művében „a hallgató által ismert létezőnek feltételezett” (É. Kiss 1998: 22) meghatározással jellemzi. Formális kritériumrendszer szerint a topik az ige előtti strukturális pozíciót foglalja el (s annak lehet valamennyi bővítménye), vagyis egy előtérbe helyezett specifikus individuum, amelyről a mondat állít valamit, „a leginkább felszínre hozható fogalom” (É. Kiss), tehát a legkönnyebben előhívható modul. Az ismert elem a legalacsonyabb kommunikatív dinamizmussal rendelkezik (Elekfi László 1964) az általában az ismerttől az ismeretlen felé tartó mondat szerkezetben. Kugler Nóra a Magyar grammatikában (2000: 378) mindössze egy rövid alpontra említi meg a topik-komment problémát, amely szerint a kommunikatív megközelítés, vagyis az aktualizálódó mondat, „a nyilatkozat elemzése a már ismert (téma) és az új közléselem (réma vagy propozitum)” segítségével adható meg, míg a „szintaktikai szerkezet topikra és kommentre bontható: a topik a mondatnak kisebb nyomotékú, kezdő szakasza”. Ezt a kettősséget a nyelvtanok úgy kezelik, hogy csak az egyiket fogadják el, tehát vagy csak a rendszernyelvészeti, vagy csak a kommunikatív dinamizmus felőli megközelítést tekintik érvényesnek, esetleg megpróbálják a kettőt összefűzni (Kocsány 2002: 11). Természetesen az eddig említett meghatározások mellett az is elhangzik, hogy a topik nem feltétlenül a leginkább kézre eső elem, tehát nem csak grammatikai alany szerepű lehet: funkcióját különböző mondatrészek is betölthetik, nem jelenik meg minden mondatban, és összefüggésbe hozzák a fonetikával, hangsúllyal, prozodiával is (Kugler 2000: 378, Tolcsvai 2001: 93). Pléh Csaba (1998: 54-5) az adott-új tagolási kategóriát logikai szerkezetben, propozicionális elemzésen túlmenő információnak tekinti, számára alapvetően pragmatikai kategóriát jelent (ezt a pragmatikai meghatározottságot Dobi Edit is megerősíti: Dobi 2002). „Az adott információt hallgatóorientált kategóriaként kezeli”, ez a megközelítés „arra vonatkozó modellt fedne a beszélőnél, hogy szerinte éppen mi aktív a hallgató műveleti emlékezetében, mi jár a hallgató fejében. Ennek forrásai lehetnek általános ismeretek is, de főként az éppen folyó szövegből az előzmény reprezentációja.” Pléh az ebből a keretből kilógó esetekre is talál megoldást, ezt áthidalásnak nevezi: a hallgató asszociatív módon kapcsol össze információkat, mikor „az ADOTT nem mindig már ismert vagy már említett, de ez éppenséggel a megértést irányító tényezővé válik” (a kiemelés az idézett mű szerint van jelölve).

A komment a mondatnak „a topicot követő második szerkezeti egysége, mely a mondathangsúlyt viselő mondatrészszel kezdődik, s az igét is magába foglalja.” (É. Kiss: 1983:

16), vagyis a predikátumról van szó, ami az előtérbe került topikról állít valamit. Tehát az információ ismeretlen része, melynek értelmezése nagyobb erőfeszítést kíván, az új elem, ami a közlésben fontos (Elekfi 1964). Kommunikatív szempontból új közléselemről (rémáról vagy propozitumról) beszélünk, szintaktikai megközelítésben pedig a topikot „követő második szerkezeti egység, mely a mondathangsúlyt viselő (főhangsúlyos) résszel kezdődik, és az ígét mindig magában foglalja.”, hangzik Kugler Nóra É. Kiss Katalinhoz nagyon hasonló megfogalmazása (Kugler 2000: 378). Pléh is az „Új információt” csak a már adotthoz viszonyítva határozza meg (Pléh 1998: 55-6). Ennek az új információnak van egy hangsúlyos része: a fókusz, mely ebben a megvilágításban a kommentnek, mint nagyobb egységnek egy kisebb, de bizonyos szempontból nagyon is elütő részét képezi.

Belép tehát a fogalompár kettős viszonyába egy harmadik elem, melynek helye a mondatban a legstabilabb, megjelenése azonban a legkevésbé megjósolható, és gyakorisága is jóval kisebb. „a magyarban a szórendnek a hagyományos nyelvtani szerepek vagy mondattani funkciók (...) szempontjából vett szabadságáért azzal fizetünk, hogy a pragmatikus adott-új tagolódás a magyarban viszont szórendileg kötött” – a fókusz esetében mindenképpen, mely mindig a közvetlen ige előtti helyre kerül (Pléh 1998: 56-7). É. Kiss megfogalmazásában (1983: 22) a fókusz a mondat információjának „a hallgató számára új elemét tartalmazza, mind szemantikailag, mind fonológiaiailag a leghangsúlyosabb szakasza”, majd hozzáteszi, hogy mindig egyetlen mondatösszetevő: vagy az ige, vagy valamely bővítménye. Kugler Nóra (2000: 378) röviden csak a mondat szintaktikailag főhangsúlyos részének tekinti a fókuszt (a kommunikatív szempontú aktuális mondattagolással kapcsolatban nem merül fel külön ez a fogalom). Kocsány Piroska (2002: 13) taglalja, hogy a szintaktikai fogalomként viszonylag jól kezelhető topik-fókusz-komment hármasság szövegben nem mindig egyértelműen működik, 4 problémás területre hívja fel figyelmünket: a prozódia kérdésére, a beszédszándék megvalósításának kérdésére, a kognitív és a stílus kérdésére, illetve a szövegfolyamat informatív szerkezetének kérdésére.

3.2 A topik és a komment kognitív nyelvészetből kiinduló értelmezése

Tolcsvai Nagy Gábor a kognitív nyelvészet Langacker-féle elméletét alkalmazva arra keresi a választ, hogy a magyar mondat aktuális mondattagolási kérdéseire a strukturális pozíció

vagy az előtér/háttér megkülönböztetésből eredő elsődleges és másodlagos figurák és/vagy topikok meghatározása, illetve esetleg a kettő összehangolása ad-e megfelelőbb megoldást (Tolcsvai 2003). Vizsgálata összegzésében azt állapítja meg, hogy „nem a strukturális pozíció adja a topik, a kontrasztív topik és a fókusz státuszt, hanem a feldolgozás módja. A mondattopik az elsődleges figura egy összetett kognitív tartományban (...) a feldolgozás az elsődleges figura konceptuális hatókörébe sorolja a többi figurát.”. Tehát a prototípus-elv analógiájára megállapíthatunk „erősebb”, prototipikusabb topikot, mely akár átsugárzódhat a mondat, vagy a szöveg többi területére is, így bizonyos mértékben egymás alá, illetve felé szerveződő, de leginkább egy központi topik körül koncentrikus körök sugarain álló további topikokat, azok rendszerét képzelhetjük el. Ebben az értelmezésben a mondat és szövegösszeállás, a mondattopik-értelmezés és a szövegtopik-értelmezés lefedik egymást, nincsenek külön-külön egységek. Az elmélet kiterjesztése esetében a fókuszról is beszélhetünk ugyanilyen módon. „A fókusz szelekciós eljárás eredménye, amely a fókuszált elemet kiemeli (...) az elsődleges és másodlagos figurák rendszeréből és egyedül a figyelem középpontjába állítja.” (Tolcsvai 2003) Természetesen a kognitív nyelvtan ismerveit viseli magán ez a megközelítés is, tehát prototípus-elvet használ és sémákban, gestaltokban, folyamatokban (utakban, „kognitív ösvényekben”) gondolkodik. A prototipikus mondatban tehát a legkiemelkedőbb az alany funkciójú nominális: ez elsődleges figuraként mint referenciapont funkcionál, jellege a könnyű hozzáférhetőségen alapul, hatóköre nem korlátozódik egyetlen mondatra. Az elsődleges figura azonossága mellett más elemek viszonylagos mértékű előtérbe vagy háttérbe helyezése lokális hatókörű, kevésbé hozzáférhető; prototipikus esetben például a tárgy a másodlagos figura. Az összpontosítás, a fókuszálás dinamikus jellegű, olykor másodlagos figurákat is előtérbe állíthat, lokális hatókörrel a többi másodlagos figurához képest. Nézőponttól függően a forrás-ösvény-cél séma bizonyos változata érvényesül; az ismert, begyakorolt fogalmak pedig megkönnyítik egy másik asszociált fogalom előhívását.

Látjuk, hogy az aktiváció, a hatókör és a referenciapont fogalmak használatával az értelmezés áttér a szövegkonstrukciós jelenségek leírására is. Tolcsvai egy korábbi munkájában külön fejezetben, külön egységként kezeli a szövegfókusz és a szövegtopikot (Tolcsvai 2001: 127-9). Azt olvashatjuk, hogy a „szövegfókusz és a szövegtopik fogalma nem azonos a mondati topik, fókusz és komment értelmezéseivel.” Tolcsvai szerint kétféle értelmezés létezik: a szövegfókusz az új információ vagy a legkönnyebben hozzáférhető, legkiemelkedőbb

információ. Szerinte a második megközelítés pontosabban jelöli a szövegfókuszok váltásait. A szövegtopik esetében a szöveg, aktuális szövegrész témájáról van szó, az számít, ami a legismertebb, legkönnyebben hozzáférhető. Megemlíti a már szóba került tágabb hatókört és különböző topikalitási fokokat. Ennek a kétpólusú megközelítésnek és a fokozatok nehezen kezelhetőségének kiküszöbölésére volt alkalmas a prototípus-elv használata.

Lényeges még megemlíteni a topikkontinuitás fogalmát, előfordulásának lehetőségét is. Egy szövegben vagy szövegrészletben több topik is lehet, de egy tematikusan összefogott egységben „általában egy topik mutat kiemelt, jelölt kontinuitást, az a résztvevő, amelyik a leginkább érintve van a cselekvések egymásra következésében.” (Tolcsvai 2003: 238), s ez többször is előfordul több mondatban. Gyakran azonos a grammatikai alannal, de nem feltétlenül.

Pelyvás Péter szintén a kognitív grammatikából indul ki (Pelyvás 2002: 19-34). Az elmélet szerint az eseményeket egy prototipikus modell alapján konceptualizáljuk. A vizsgálatom tárgyát képező cikkek pedig mind egy-egy eseményt adnak közre, egy prototipikus modell alapján megírt és leképezhető eseményt, mégpedig olyat, mely a szerzője szerint hírértékkel bír. A cselekvéslánc konceptualizációjában a szubjektum szerepe nagyon fontos, maguk a kognitív modellek is szubjektívak hiszen „a beszélő maga dönti el azt, hogy **mi is történik**: az eseményt milyen modell részeként konceptualizálja” (Pelyvás 2002: 26). A két sajtóorgánium párhuzamos újságcikkeinek esetében pont erről van szó: ugyanazt a történést, cselekvést olvassuk, de olykor mintha mégis más történe. Ez azért van így, mert az elbeszélő, az egyik vagy a másik oldal képviselője konceptualizálja és interpretálja az adott témát a saját döntései alapján, mi pedig ezen a „szűrőn” keresztül értelmezzük, szűrjük át újra a szöveget, az információt. A különböző kognitív modellek „a cselekvéslánc különböző részeit állítják profilba, az alany- és tárgy kiválasztás szempontjából a profil kiválasztásának döntő jelentősége van”, ez pedig „nem független a téma-réma szerkezetet meghatározó kognitív és kommunikációs tényezőktől”. A leíró önkéntelenül, de mindenképpen a saját világvképének és tudásának megfelelő kognitív sémát választ ki a kapott információk alapján, és e séma mentén konceptualizál, így a séma milyenségétől és összetevőitől, az előzetes tudástól, ismertségtől függ, hogy mit tekint topiknak, vagy kommentnek/témának, vagy rémának. Ugyanezt állítja Pelyvás (2002: 27) is: „A releváns kognitív modell kiválasztása azt jelenti, hogy a beszélő/konceptualizáló maga dönti el, hogy az általa látott mozzanatok mely elemeit tartja fontosnak, a jelenlevő entitások közül melyiknek

tulajdonít lényeges szerepet, és milyen viszonyokat feltételez közöttük.”. Ezeket a választásokat pragmatikai körülményekre és olyan pszichológiai elvekre lehet visszavezetni, mint a perspektíva (szubjektív vagy objektív szerkesztés), hatókör és prominencia (figura-alap kettősség).

4 Topikok és fókuszok a két, eltérő forrásból származó, de azonos témájú szövegekben

Az alább található nagyobb egységben a két, egymással köztudottan szemben álló nézeteket valló napilap ugyanarról a témáról, hírről szóló cikkeit hasonlítom össze a fent említett és körüljárt topik-fókusz-komment hármasság szempontjából. Úgy gondolom, hogy a következőkben a szövegek vizsgálatakor célszerű a topikot és a fókuszt kiemelni és lejegyezni. A kommentnek, tehát az újnak, nehezebben hozzáférhetőnek tekintett információ is lényeges, de talán fontosabb az, amit a konceptualizáló ismertnek, adottnak, könnyen hozzáférhetőnek gondol, illetve választ, hiszen ez alkotja az író és a feltételezett olvasó közös tudásbázisát, a mindkettejük által tudottnak és természetesnek tekintett információt jelöli ki. E szerint történik meg a kognitív séma kiválasztása, ez határozza meg a mondat többi elemét, azok helyzetét, s ez az a közös alap, ami akaratlanul is, de különbséget tesz a két oldal között. A fókuszt pedig hangsúlyossága, a leíró által szelektált és fontosabb újdonságnak tekintett (és így is konceptualizált) információk miatt érdemes megfigyelni. Reményeim szerint figyelemre méltó különbségek mutatkoznak majd meg a két oldal konceptualizálási, szövegbe foglalási módjai között, bizonyos elemek ugyanazon történés, esemény kapcsán más-más helyre kerülnek, az aktuális leíró és olvasó szemlélete, előzetes tudása és világlátása miatt, abból kiindulva. Ezeknek a különbségeknek a mértékére, mibenlétére, észrevehetőségére vagyok kíváncsi, ennek megfigyelése és tisztázása talán segíthet a későbbiekben a mindennapi élet során a hírek megfelelő távolsággal vagy objektivitással történő befogadásához, értelmezéséhez; s megmutat valamit (akár módszerbeli különbségeket) a két oldal (olykor manipulatív) sajtótevékenységéből, sajátos konceptualizálásából .

A szövegeket azért ilyen sorrendben elemzem, mert a *Magyar Nemzet Online* (a későbbiekben MNO) abc-rendben előrébb áll, mint a *Népszabadság Online* (a későbbiekben NOL). A két oldal egyazon témáról szóló cikkeiket egymás után elemzem, az első két szöveget pedig némiképp összetartozónak tekintem, hiszen ugyanarról a témáról, eseményről adnak hírt –

s mindkét honlapon két-két cikket találtam ezzel kapcsolatban. A fókuszot F-fel, a topikot T-vel jelölöm. Abban a mondatban illetve tagmondatban, ahol nem találok topikot, helyét Ø szimbólummal jelölöm, a fókusz hiányát viszont nem, csak meglétét jelölöm, hiszen ennek hiánya általánosabb jelenség, s a vizsgálatomban ennek nincs szerepe, nem kap jelentést. A Ø szimbólumot akkor oldom fel, illetve adom meg a referenciáját, ha az nem egyértelmű, ha nem az előző mondat vagy tagmondat fókuszával vagy topikjával, illetve az előző, vagy az aktuális mondat vagy tagmondat kommentjével azonos. A szövegeket követem a cím-lead-szövegtörzs (esetleg rész cím) felosztásban, a bekezdéseket is jelölöm az elemzés során.

Magyar Nemzet Online I. szöveg

Cím: T: legkorruptabb társaság F: korrupcióellenes csomagot,;

Lead: T: Ø; Ø; akik a legkorruptabbnak; az MSZP; Ø; Ø; Bajnai Gordon miniszterelnök; a kormány. F: teljességgel; azok; akkor; minél hamarabb; antikorrupciós csomagot.

Szövegtörzs (bekezdésenként): T: a Fidesz szerint; Cser-Palkovics András; Ø; F: az MSZP és a Gyurcsány-Bajnai-kormány; nap mint nap.

T: sajtótájékoztatóján az ellenzéki párt helyettes szóvivője; Ø; Ø (ellenzéki párt helyettes szóvivője); Ø; az SZDSZ; Ø (ellenzéki párt helyettes szóvivője), szocialista párt; Ø; F: számos idézetet; tiszta szívből; Medgyessy Péter volt miniszterelnöknek azon mondatára; Szili Katalin volt házelnököt; azért.

T: Bajnai Gordon; az antikorrupciós törvényjavaslat; Ø; az érintetteket; Ø (Bajnai Gordon); ennek; amelynek; akik. F: vasárnapi sajtótájékoztatóján; sokan; kiemelt védelmet és anyagi ösztönzést.

Magyar Nemzet Online II. szöveg

Cím: T: a korrupcióellenes hivatal. F: milliárdokra.

Lead: T: milliárdos bírságokat; Ø; Közérdekvédelmi és Közbeszerzési Hivatal; Ø. F: tisztességtelen előny kétszeresét.

Szövegtest: T: az antikorrupciós csomag; a törvényjavaslatok; a határozati javaslat; a tervek szerint; egyes bűncselekményeknél; Ø. F: az új hivatalról illetve a tisztességes eljárás védelméről; a közsféra etikai kódexeinek magújítását; kötelező mellékbüntetés.

T: a javaslatok; Ø; Ø; az efféle cselekmények bejelentői; Ø; Ø; Ø; kérdésre; Ø; bizonyítása; Ø; Ø. F: bűncselekménynek nem minősülő, de a közérdeket sértő magatartások; bírsággal; anyagi, jogi és más segítséget; a munkáltatójával kapcsolatban; díjat; Avarkeszi Dezső; a büntető eljárás során.

T: A Közérdekvédelmi és Közbeszerzési Hivatal; az új feladatokhoz; a hivatal; az intézmény; Ø. F: a jelenlegi Közbeszerzések Tanácsának jogutódja; 25 új munkatársat; működésre.

T: a csomag, a közbeszerzési eljárásban; Ø; végrehajtását; aki; arra az újságírói felvetésre; Avarkeszi Dezső; a korány. F: az ajánlatkérő; átláthatósági megállapodást, biztos, eljárás nyilvánosságát, jogszerűségét, mi, működése utolsó pillanatáig.

Népszabáság Online I. szöveg

Cím: T: jogszabály, szervezet és pénz. F: a korrupció

Lead: T: a kormány; a bejelentő; a Bajnai-kormány antikorrupciós csomagja; a szocialisták. F: Közbeszerzési és Közérdekvédelmi Hivatal; jutalmat és védelmet.

Szövegtörzs: T: Bajnai Gordon.

T: Ø; aki (Bajnai Gordon); az új szabályok; a kormányfő; a korrupció; Ø; Ø; Ø; Ø. F: korrupcióellenes törvényjavaslatot; azt; 2010. január elsejétől; vasárnapi rendkívüli sajtótájékoztatóján, hazai közbeszerzések döntő többségében.

T: A Közbeszerzési és Közérdekvédelmi Hivatalról (KKH) szóló törvénytervezetet; Bajnai; Ø. F: múlt szerdai kormányülésen; ez.

T: a KKH; feladatait; felügyeletét; a Parlament jóváhagyása nélkül; a hivatal; a KKh mellett. F: független államigazgatási szerv; törvény; Országgyűlés; a KKH büdzséje; három szervezeti egységre; véleményező szervként.

T: a kormány; Bajnai Gordon; egy vadonatúj intézmény létrehozása; Bajnai Gordon; a KKH vezetőjét. F: már meglévő államigazgatási szervet; több időbe és több pénzbe; a köztársasági elnök és a miniszterelnök közös javaslata alapján hat évre az Országgyűlés.

T: a csomagnak; a kormányfő; Ø; ez; /olyan sokkal ötven százalék fölé; Ø/; a miniszterelnök; a csomagról; Ø. F: ötvenegy százalékot meghaladó támogatást; az egész ország; /a legnagyobb ellenzéki pártra/; az elmúlt hetekben.

T: a Közérdekvédelmi Igazgatóság; ők; Ø; Ø; a hivatal; valaki; a közfelfogás szerint. F: vizsgálókat; védelmét; a szorosán vett korrupciós bűncselekményeken kívül minden olyan esetben; tisztességtelennek.

T: a KKH; a szervezettől; az egyénnel szemben; a bíróság. F: jogosítványokat; a korrupciós tevékenységen ért szervezetet; a korrupciós cselekménnyel elért, vagy elérni kívánt előny kétszereséig.

T: az antikorrupciós csomag; ez; a hivatal; akik (munkavállalók); annak; a tervezet. F: a KKH-hot közérdekű bejelentéssel fordulókat; korrupciót; bejelentése; jogi tanácsadással, a munkáltatóval szembeni védelem erősítésével, valamint a bejelentés következtében elvesztett jövedelem vagy elszenvedett egyéb hátrány arányában anyagi támogatással.

T: a munkaviszony megszüntetése esetén; a munkavállalónak; a tervezet; a dolgozó. F: a kieső bér hetvenöt százalékát; bírósághoz; közvetlenül a KKH-hoz, vagy más hatósághoz.

T: a kormány; ennek mértéke; akit; Ø. F: kiszabott bírság; az a bejelentő; feljelentési kötelezettség; maga is.

T: a Bajnai-kormány; a közbeszerzés kiírója; Ø; amit (megállapodást). F: átláthatósági megállapodást; átláthatósági biztosok; minden közbeszerzéssel kapcsolatos dokumentum.

T: a Fidesz; Cser-Palkovics András helyettes szóvivő; azok; akik. F: a kormányfői bejelentést; legkorruptabbnak.

Népszabadság Online II. szöveg

Cím: T: Bajnai. F: antikorrupciós csomagot.

Lead: T: Ø; Ø. F: antikorrupciós törvénycsomagot.

Szövegtörzs: T: a korrupció; Ø; Ø; Ø; Ø; Ø; ez; Ø; mindenki számra; aki; az. F: lényegesen; a hazai közbeszerzések döntő többségében; érdemben; világossá; az államtól; mindannyiunk közös érdekeit.

T: a kormány által; Ø; a javaslat; Ø; érintetteket; Ø (Bajnai). F: a múlt szerdán elfogadott; érdemi előrelépést; sokan; sokkal jobban.

T: a tervezet; amelynek segítségével; akik; a munkavállalónak az állam; Ø (állam); ezért; valaki; Ø ; Ø (Bajnai). F: kiemelt védelmet és anyagi ösztönzést; jogi segítséget; a kiszabott bírság tíz százalékáig jutalmat.

T: Bajnai Gordon; a Közbeszerzések Tanácsa; a jövőben. F: átalakításával; a jogtalan előnyt megszerző szervezeteket.

T: a részletekről; a hivatal; Ø; Ø; Ø; Ø (Bajnai); a hivatal; Ø; Ø; amelyet. F: azt; bűncselekményre utaló információ; azt; a korrupció kezdeményezőjét; valóban; az állam működése.

T: kérdésre; a hivatal vezetőjét; olyan személyt; aki; Ø. F: arról is; a köztársasági elnök és a miniszterelnök közös javaslata alapján hat évre az Országgyűlés; kellő erővel, függetlenséggel.

T: Ø; korrupciós jelenségeket; Ø; a hivatal; Bajnai Gordon; a csomag; a közbeszerzést kiíró szervezet; amely; Ø; Ø (Bajnai Gordon); a kormány. F: joggal; ezekben az ügyekben is; átláthatósági megállapodást; minden pályázóra; a nagy összegű közbeszerzéseknél.

T: a miniszterelnök; Ø; Ø; a törvénycsomagról; kérdésre; a csomagnak; Ø; Ø; ez; Ø (a miniszterelnök); a javaslatcsomagról. F: azt; még az idén; 51 százalékot meghaladó támogatást; az egész ország; az elmúlt hetekben.

T: a Fidesz; Bajnai-kormány; Ø. F: azzal.

Magyar Nemzet Online, III. szöveg

Cím: T: további kamatcsökkentést

Lead: T: Ø; Ø; a jövő év végére; a további kamatcsökkenést; az; az egyik elemző; a 6 százaléknál alacsonyabb alapkamatnak. F: hat százalék alatti magyar kamatszintet; lassú infláció; az euró forintárfolyama is; tartósan 270 alatt; korábban; negatív hatása.

Szövegtörzs: T: az eddig vártnál nagyobb ütemű; a JP Morgan globális pénzügyi szolgáltatócsoport londoni befektetési és elemzőrészlege; a Magyar Nemzeti Bank (MNB); a cég; más nagy citybeli házak. F: magyarországi jegybanki kamatcsökkenést; pénteken; a jövő év első negyedére 5,50 százalékig; eddig 6 százalékos jövő évi MNB-kamatmélypontot; 6 százalék alatti magyar kamatszintet.

T: a Barclays Capital minapi elemzése; a monetáris tanács; Ø; Ø. F: 2010 második negyedében; a 6 százalékos „történelmi szint” alá.

T: pénteki előrejelzésükben; Ø; a július eleji „jelentős” forgalmiadó-emelésnek; Ø; a ház; Ø; változatlanul; 2010 második felében; a JP Morgan londoni részlegénél 2010 végére; Ø; az infláció; az MNB. F: JP Morgan londoni elemzői is a lassú inflációt; azt; mérsékelt; a meredeken

csökkenő kereslet miatt; azt; az MNB 3 százalékos célszintje; 2,8 százalékos magyarországi inflációt; fél százalékponttal; augusztusi inflációs előrejelzésben.

T: a cég; az euró árfolyama; az MNB; a ház elemzői; a forint 2010 elején; a JP Morgan; a globális kockázatvállalási hajlam gyengülése esetén. F: 270 alatt; az 5,50 százalékosnál alacsonyabb MNB-kamat elérésének; tovább; egy korábbi elemzésében; negatív átgyűrűző hatása.

Népszabadság Online, III. szöveg

Cím: F: hat százalék alá.

Lead: T: londoni elemzők; az eddig vártnál; F: ollóval kezében; nagyobb ütemű magyarországi jegybanki kamatcsökkentést.

Szövegtörzs: T: londoni elemzők; az eddig vártnál. F: nagyobb magyar kamatcsökkentés.

T: JP Morgan globális pénzügyi szolgáltató csoport londoni befektetési és elemző részlege; a Magyar Nemzeti Bank (MNB). F: pénteken; a jövő év első negyedére 5,50 százalékgig.

T: a cég; más nagy citybeli házak, Baclays Capital minapi elemzése; a Monetáris Tanács; 2010 második negyedévében. F: eddig 6 százalékos jövő évi MNB-kamatmélypontot; 6 százalék alatti magyar kamatszintet ; 6 százalékos "történelmi szint" alá.

T: Pénteki előrejelzésükben a JP Morgan londoni elemzői; a július eleji "jelentős" forgalmiadó-emelésnek; Ø. F: lassú inflációt; azt; mérsékelt hatása; meredeken csökkenő belső kereslet miatt.

T: a ház, Ø; változatlanul; 2010 második felében; a JP Morgan londoni részlegénél 2010 végére; Ø; az infláció; az MNB. F: lefelé; azt; az MNB 3 százalékos célszintje alá; 2,8 százalékos magyarországi inflációt; fél százalékponttal; augusztusi előrejelzésben.

T: a cég; az euró forintárfolyama, az MNB; a hát elemzői; a forint. F: 270 alatt marad; az 5,50 százalékosnál alacsonyabb MNB-kamat elérésének; 2010 elején tovább.

T: a JP Morgan; a globális kockázatvállalási hajlam gyengülése esetén. F: korábbi elemzésében; negatív átgyűrűző hatása.

Magyar Nemzet Online; IV szöveg

Cím: T: drasztikus esés. F: 6,9 százalékkal.

Lead: T: Ø; 2010. F: lefelé; korábban becsülnél kisebb visszaesést.

Szövegtörzs: T: a júniusban jóslott 6,1 százalékkal; jövőre; 2011-ben; Ø. F: 6,9 százalékkal; 1 százalékos csökkenés; 3,1 százalékkal.

T: 2011 végére a magyar GDP növekedési üteme; a magyar prognózis. F: 4, 5 százalékos; idén 6,7, jövőre 0,6 százalékos GDP-csökkenéssel.

T: A 30 legfejlettebb ipari államot tömörítő szervezet világgazdasági elemzése; jövőre 0,9 százalékkal; a kilábalásnak. F: közép-kelet-európai térség az euróövezethez képest gyorsabban; 2011-ben pedig 1,7 százalékkal; azonban.

Népszabadság Online, IV. szöveg

Cím: F: de. (fókuszjeggyel állnak az igék: rontotta, javította)

Lead: T: a júniusban jóslott 6,1 százalékkal; jövőre; Ø. F: 6,9 százalékkal; egy százalékos csökkenés.

Szövegtörzs: T: a Nemzetközi Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) csütörtökön megjelent prognózisa; 2011 végére pedig a növekedési üteme; Ø. F: 2011-ben már 3,1 százalékkal; 4,5 százalékos.

T: a magyar kormányzati prognózis. F: idén 6,7 jövőre 0,6 százalékos GDP-csökkenéssel.

T: az utolsó bekezdésben minden ugyan az, mint az előző szövegben.

Magyar Nemzet Online, V. szöveg

Cím: T: Ø; Debreczeni. F: az MDF színeiben.

Lead: T: az MDF országgyűlési képviselőjelöltje; Dávid Ibolya; Debreczeni; korábban. F: demokratikus kötelezettségéhez; együtt.

Szövegtörzs: T: Debreczeni József közíró a 2010-es választásokon; Ø; Ø; Debreczeni József személyében; akinek; Ø; Debreczeni Józseffel. F: az MDF színeiben; olyan jelöltet; demokratikus elkötelezettségéhez és politikai alkalmasságához; húsz évvel ezelőtt együtt.

T: az MDF elnöke; Ø; ők; szellemiség; az; amit; Ø (az MDF elnöke); Dávid Ibolya; az elmúlt években; Ø; az MDF; akiknek; Ø (Dávid Ibolya). F: több, első ciklusbeli képviselő; azt is; ma; sok demokrata; rendkívül.

T: Debreczeni József; Ø; soha; Ø; a nyolcvanas évek végén; Ø; Ø; most; Ø; veszély; ami; Ø (Debreczeni József); 1993-ban; azóta; Ø; közíró; Dávid Ibolya; Ø; akik; Ø (Dávid Ibolya); viszonylag rövid időn belül. F: a sajtótájékoztató; úgy; úgy; szerepet; újra; úgy; más pártnak;

semmiféle politikusi szerepet; hányadik helyen; annyit; MDF színeiben; az egyéni képviselő-jelölt állítás idején.

Rész cím: T: Ø, ami.

T: Debreczeni a közelmúltban; amelynek; a könyvbemutató; Debreczeni József könyvének; Ø; ami; Ø; Ø; Ø. F: bemutatóján; együtt; egyetlen újdonsága; egymásban.

Népszabadság Online, V. szöveg

Cím: T: választás 2010. F: Debreczeni József MDF-es jelölt.

Oly szűkre szabták a hír közzétételét, hogy nincs bevezető rész sem.

Szövegtörzs: T: Debreczeni József közíró a 2010-es választásokon; Ø. F: az MDF színeiben.

T: Ø; Debreczeni József személyében; akinek; az MDF elnöke; több. F: egy olyan jelöltet; demokratikus elkötelezettségéhez és politikai alkalmasságához; első ciklusbeli képviselő.

T: Debreczeni József; Ø.

T: közíró; Dávid Ibolya; rövid időn belül; kik. F: hányadik helyen; annyit; az MDF színeiben.

Magyar Nemzet Online; VI. szöveg

Cím: T: Bajnai. F: aggodalmait.

Lead: T: Bajnai Gordon; nagyon sok; erről. F: e heti washingtoni látogatása; Magyarország szempontjából fontos témában; maga a miniszterelnök.

T: a terítékre került fontos témák közül; Ø (a miniszterelnök); a konkrét kérdések mellett; Magyarországnak; amely sok elemében; ennek; Ø (a miniszterelnök); Ø; milyen gazdaságpolitikai útra; a miniszterelnök; a szélsőjobb erősödésének kérdéséről; azt; a Jobbik, a Magyar Gárda és a roma gyilkosságok ügye. F: útjának másik célja; most; pozitívan; tudatosításával; csak pozitív visszajelzést; most az ország; partnerei; aggasztó, de nem kifejezetten magyar jelenségnek; mint szélsőséges, kisebbségellenes jelenségek.

T: Ø (a miniszterelnök); Amerika; Ø (a miniszterelnök); nagyon sok; Ø; Amerikában; Ø (a miniszterelnök); Magyarországon; Ø (a miniszterelnök); ő; Ø; a szlovákiai államnyelvtörvény körüli helyzet értékelése; a kormányfő; Ø; sok. F: sok kérdést; milyen összetételű parlament és mozgásterű kormány; egyfajta kivárás; stabil, működő demokrácia; több találkozási is.

Rész cím: T: a mindenkori kormánnyal.

T: kongresszusi találkozóin; Ø; embereket vagy szervezeteket; Ø; a pénzbüntetés lehetősége; Ø; Ø (a kormányfő); többen már; a kérdést nem egyszerűen Magyarország; hanem az általános emberi jogi elvek miatt / - ez kontrasztív topik, vagyis gyenge fókusz Tolcsvai ?: 246-7. - / . F: partnerei; azért; anyanyelvüket; nagy aggodalmat, értetlenséget vagy ellenzést; napirenden.

T: kérdésre, kormányának; Ø (a kormányfő); a kormányzati tárgyalásokon; az Egyesült Államok. F: már csak fél éve; ez; a mindenkori magyar kormánnyal.

Rész cím: F: az őrségváltáson is.

T: a kormányfő; Ø; akivel; Joe Biden alelnökkel való pénteki megbeszélése előtt; az Obama-adminisztráció egyik vezető tisztviselője; aki; szívesen; ő; szülei; Bajnai; katona tiszteletadás mellett. F: azt; nem magyarosan; hanem „Orzegnak” / - gyenge fókusz; vagyis kontrasztív topik - /; azt; második generációs; Magyarországon; elutazása előtt; koszorút.

Népszabadság Online, VI. szöveg

Cím: T: Ø.

Lead: T: egyfelől; másfelől; a kormányfő a két legfontosabb megbeszélést. F: a jelenlegi magyar kormánynak; a következő kabinetre nézve; *Joe Biden* amerikai alelnökkel, illetve *Dominique Strauss-Kahnnal*, a Nemzetközi Valutaalap (IMF) ügyvezető igazgatójával.

T: az előbbin elhangzott, 200 fős afganisztáni magyar csapaterősítés; a katonák helyszínre érkezése és külszolgálat; az IMF-ben folytatott szerdai tárgyalásoknak; a jelenlegi kiigazítási pályáról; Strauss-Kahn szavaiból; Ø; jelenlegi ellenzék; Ø; nemcsak nyárig; Benjamin Cardin szenátortól. F: több lépcsőben; részben már a választások utáni kormány; „politikai retorika mögött”, ilyesmit; de évekre, talán évtizedekre; az Amerikai Helsinki Bizottság társelnökétől.

T: belpolitikai szempontból; színhelye; a válság után a megújulásnak; Ø; fő szónokoknak *Martonyi János*. F: de szervezője; középről, nem pedig a szélsőségek felől; egykori külügyminiszter.

T: a fehér házi vizit; *Barack Obama* pénteki vidéki útjával; az elnök; e megbeszélés; a tervezettnél jóval hosszabban; az amerikaiak; a vezető lapok szombati kiadásukban; a 900 fős felajánlás. F: annyiban; végképp; szokatlanul részletesre; másfél órán át; a brüsszeli NATO-értekezleten bejelentett számokat; az atlanti szövetségbe igyekvő 4,2 milliós Grúzia részéről.

Magyar Nemzet Online; VII. szöveg

Cím: T: Ø (fókuszjeggyel áll az ige – elhunyt).

Lead: T: 83 éves korában. F: egy bonni kórházban váratlanul.

Szövegtörzs: T: Lambsdorff; a háború végén; 1951-ben; 1971-ben a jogász végzettségű politikus; híres; 1972-től; ahol; 1977-ben; Hans-Dietrich Genscher (DGP) külügyminiszterrel; mely. F: aki; a párt programbizottságának; freiburgi tézisek; az FDP Bundestag; a gazdaság kérdések; Helmut Schmidt (SPD) szociálliberális kormányában gazdasági; közösen.

T: Helmut Kohl (CDU) kancellársága alatt Lambsdorff; a Flick-botrány; A Bundestag; a meginduló nyomozás miatt; a per során; 1987-ben adócsalás miatt. F: gazdasági; ő neve is; 1983. december 3-án; 1984. június 26-án; 180 000 márkás pénzbüntetésre.

T: a Szövetségi Köztársaság gazdaságpolitikájára éveken keresztül; Ø; Ø; Guido Westerwelle; Lamnsdorffal; Németországnak. F: keretfeltételek meghatározásával; FDP elnök; a párt; nagyon.

Népszabadság Online; VII. szöveg

Cím: T: Ø (fókuszjeggyel áll az ige: elhunyt)

Lead: T: Ø; Ø.

Szövegtörzs: T: Ø; aki. F: a nyugatnémet liberálisok koalíciós átállásának egyik előkészítője és az FDP meghatározó alakja; nyolcvankét éves korában váratlanul.

T: a szabaddemokraták tiszteletbeli elnöke a berlini fal leomlása után; 1991 éa 1993 között; majd 1993 januárjától 1996 júniusáig; 1995 és 2006 között az akkoriban Magyarországon is irodával rendelkező; ebben az időben is; Ø; a Liberális Internacionálé elnökeként. F: aktív szerepet; a Liberális Internacionálé; az elnöke /fókuszjeggyel álló névszói-igei állítmány névszói része/; liberális Friedrich Neumann Alapítványt; több alkalommal; mentora /fókuszjeggyel álló névszói állítmány-rész/; erőteljesen.

T: a piacgazdaság és a polgári szabadságjogok meggyőződéses hívének számító Lambsdorffot; akkor; Ø. F: 1972-ben; kétszer is.

T: nevéhez; az előterjesztés; a liberálisok; az FDP 1969-1998 között. F: kialakult vitában; Hans-Dietrich Genscher alkancellár-külügyminiszter vezetésével a CDU/CSU-hoz; folyamatosan.

T: Lambsdorff hírnevén; a konzern; a grófot is; az adócsalás miatti eljárást. F: nem kis csorbát; pártadományoknak nevezett készpénzes támogatásban; pénzbüntetéssel.

4.1 Az elemzés során felvetődő kérdések

Az elemzés közben jócskán akadtak nehézségek, számomra fontos és érdekes bizonytalanságok, ezért úgy gondolom, érdemes és lényeges ezeknek a problémáknak, kérdéses elemzésbeli megoldásoknak a lejegyzése, csoportosítása.

A már idézett és hivatkozott elméleti munkák, tanulmányok, értekezések elolvasása és értelmezése után kellemetlen meglepetésként ért, hogy az eddig példaként olvasott és elemzett mondatok jó része túlságosan laboratóriumi mondatoknak tűnnek. Természetesen „igazi” szövegekből vett példák is bőven feltűnnek, de azok is leginkább csupán egy-egy mondatra, vagy egy-egy bekezdésre koncentrálnak. Itt leginkább az *Officina textologica* sorozat e kérdésben leginkább releváns 7. darabjának tanulmányaira gondolok; Boda I. Károly és Porkoláb Judit ugyan egy hosszabb verset részletesen elemeznek, ám ők a korreferenciális viszonyokra összpontosítanak, s téma-réma felosztással dolgoznak, a fókusz fogalmát nem használják. A munkámban elemezni próbált szövegek viszont olyan tulajdonságokkal bírnak, melyek nem várt nehézségek elé állítanak, melyekre nem számítottam az eddig említett munkák elolvasását követően.

4.1.1 Névmásokkal kapcsolatos nehézségek, érdekességek

A mondatok nagy része nem egyszerű, hanem többszörösen összetett, s ezekben nagyon gyakoriak a különböző mondattagok tartalmi-logikai kapcsolatát jelölő kötőszavak, de legfőképpen névmások, melyek sokszor átsugároznak egyik tagmondatból a másikba, illetve összekötnek egy-egy tagmondatot. Ez az összekötés tulajdonképpen a feladatuk is, de az elemző dolgát jócskán megnehezítik – leginkább a vonatkozó és a mutató névmások, amik kontextusfüggőek, vagy mondategységen belüli a referenciájuk (Kugler-Laczkó 2000: 156-7). „A mutató névmás valamilyen személyre, dologra vagy ezek tulajdonságára utal aktualizálással, rámutatással (deixis), a szövegmondatok között ritkábban rámutatással, általában előre- vagy visszautalással.” (Kugler-Laczkó 2000: 165). Itt a nehézség az, hogy a *mutató névmás* sokszor a

tagmondatok között utal előre vagy hátra, miközben fókuszhelyzetben áll, s így tulajdonképpen egy, vagy akár több mondat is fókuszba kerül úgy, hogy a fókusz pozícióban nincs kifejtve, hanem a kommentben található információkban van a fókusz referensé (esetleg egy másik mondat vagy tagmondat topikjában). Tehát ilyen esetben a fókusz a kommentben található, s így ez az információ tulajdonképpen valahol a két aktuális mondattagolási szerep közötti értéket kapja meg – fontosságban, kezelhetőségben, elérhetőségben. Erre a következő, a szövegben előforduló legelső mutató névmást lehet példaként említeni:

„Teljességgel hiteltelen, hogy **azok** jelentenek be korrupcióellenes csomagot, akik a legkorruptabbnak bizonyultak az elmúlt hét-nyolc évben Magyarországon. Az MSZP akkor tesz a legtöbbet a korrupcióellenes küzdelemért (...)”¹.

Az általam kiemelt, fókusz pozícióban lévő *azok* mutató névmás tulajdonképpen az egész mellékmondatra vonatozik, sőt igazi néven nevezése csupán a következő mondatban történik meg, s nem meglepő, hogy az egész lead erre az *azokra* referál. Természetesen a másik cikkhalmazban is ugyanilyen könnyedén találunk idéznivalót:

„Korrupcióellenes törvényjavaslatokat ismertetett Bajnai Gordon kormányfő, aki **azt** tervezi, hogy az új szabályok néhány hónap múlva, már 2010. január elsejétől életbe lépnek.”².

Az itt kiemelt *azt* nem csupán az alárendelt tagmondatra mutat rá, hanem jóformán az egész cikk *azt* taglalja, hogy mit is takar ez az *azt*, miket tervez a kormányfő.

A **vonatkozó névmások** alkotják a másik problémás csoportot: „sajátos grammatikai funkciójuk van: az alárendelő összetett mondatok mellékmondatát kapcsolják.” (Kugler-Laczkó 2000: 168). Így, mikor egy vonatkozó névmás kerül fókuszpozícióba, a tagmondatok közötti viszony, tehát maga a logikai kapcsolat kerül a hangsúlyos, összpontosított helyre; akárcsak kötőszavak, utalószavak esetében. Vonatkozó névmás ebből adódóan kevésszer, a vizsgált korpuszban csupán egyszer van fókusz pozícióban – viszont annál többször szerepel mint komment.

4.1.2 Az összetett és a többszörösen összetett mondatok sajátos problémái

---

¹ MNO, I. cikk.

² NOL, I. cikk.

A több, *alá- és fölrendelt tagmondatból álló és névmásokat* tartalmazó mondatok esetében más, nehezen kezelhető jelenség is felbukkan. Számos alkalommal a főmondat valamely összetevőjét egy másik mondat fejezi ki (mint az alárendelt mondatokban általában), és sokszor az alárendelt tagmondatnak is van további alárendelt tagmondata. Ha az alárendelt tagmondatra egy fókuszpozíciót elfoglaló névmás utal, akkor mondhatjuk, hogy a fókusz hatóköre valamilyen mértékben átsugárzódik az alárendelt tagmondatra, s ez láncolatként folytatódhat, ha az alárendelt tagmondatnak is van egy alárendelt tagmondata. Tehát, egyfajta láncot, láncolatot lehetne rajzolni a mondatok között, melyeket a fókuszok, vagy topikok (ez a láncolatképződés ugyanis topikok esetében is létrejöhet) kötnek össze. A fókuszokat osztályozhatjuk a fókuszjegyek erőssége szerint (prototípus-elvet alkalmazva), s így akár egész mondatok is lehetnek átsugárzott, áttételesen gyenge fókuszok, s ezeken a mondatokon belül is elhelyezkedhetnek további, eltérő erősségű fókuszok. Ennek a láncolatnak az első elemére lehet példa a következő mondat:

„Medgyessy Péter volt miniszterelnöknek **azon** mondatára emlékeztetett, miszerint
« az SZDSZ tele van korrupciós ügyekkel »”³

Az *azon* mutató névmás bontódik ki egy teljes tagmondaton keresztül – s a fókusz pozícióban álló névmás így némiképp átsugározza fontosságát, pozícióját az őt követő mondat egységekre. Ugyanígy osztályozhatjuk, „rangsorolhatjuk” a sort alkotó alá és fölrendelő mondatokban egymásra utaló topikokat is.

A mondatláncok kialakulása igen gyakori a vizsgált szövegekben, egyik oka maga a műfaj, a szövegek típusa: az újságcikkek gyakran idéznek, ez fontos annak érdekében, hogy hitelesnek, objektívnak tűnjenek. Így számos alkalommal találkozunk „mondta/nyilatkozta” illetve „szerint”, és ezekhez hasonló kifejezésekkel, bevezető mondatokkal, melyeknek sokszor – ha elmarad az alany, a topik – a hitelesítésen kívül nincs más szerepük. Például:

„Hozzátette: ennek része a bejelentővédelmi csomag, (...)”⁴.

Az ehhez hasonló, „szerint” elemet tartalmazó bevezető részt legtöbbször nem is tekintetem külön tagmondatnak, sokszor csupán topik helyzetben jelöltem a benne megnevezett személyt, vagy intézményt. Ilyen, és ehhez hasonló esetekben tehát egy egységként, topikelemként kezelem ezeket a hitelesítő nyelvi paneleket.

---

³ MNO, I. cikk.

⁴ MNO, I. cikk.

4.1.3 A mondatok szerkezeti sajátásaiból adódó elemzési nehézségek

Az elemzett szövegekben nagyon gyakoriak a *névszói, illetve a névszói-igei állítmánnyal* rendelkező mondatok. Ennek is lehet oka a szöveg típusa; a hírközlés során, az újságcikkekben gyakoriak a ténymegállapítások, adatok, történések közlése, a történetmesélés nem egyeduralgkódó. A névszói és az igei-névszói állítmánnyal álló topik-fókusz-komment hármasságon alapuló elemzési példák nem gyakoriak a szakirodalomban, ezért fokozott figyelemmel kellett kezelnem a szövegben található eseteket. A névszói állítmányt mindig a komment tagjának tekintettem, hiszen a komment általában az ige – vagyis az állítmány – és az utána következő információk halmaza. A névszói-igei állítmányt pedig szintén kommentnek tekintettem, ám bizonyos esetekben, mikor a névszói rész hangsúlyt kap (hangoztatás esetében például külön hangsúlyt kap), tehát kiemelten lényeges információt tartalmaz, azt fókusz pozícióba soroltam. Így itt is egyfajta kontinuitást, folytonosságot, átmenetet figyeltem meg a fókusz és a névszói állítmánnyal kezdődő komment között, a fókuszjegyet szintén fokozatok szerint, a prototípus-elveket alkalmazva is lehetne osztályozni. Ezekből kiindulva tehát a

„1971-ben a jogász végzettségű politikus a párt programbizottságának tagja és a híres freiburgi tézisek kidolgozója.”⁵

mondatot úgy elemeztem, hogy az *1971-ben a jogász végzettségű politikus* részt topiknak vettem, a többi részt pedig kommentnek, itt nem találtam fókuszot. Nincs kifejtve az ige (ami a *tagja* szó után állhatna), az előtte álló nominális rész pedig igemódosítóként, vagy fókuszként értelmezhető, én az ilyen eseteket következetesen fókusz nélküli mondatokként kezeltem.

Kérdéseket vetett fel az a jelenség is, hogy *a komment kezdete sokszor csak a mondat végén áll*, s a legtöbb mondatrész és információ előtte található. Ennek az a következménye, hogy gyakorta a topik pozícióban nem egy mondatrész áll, hanem több. A legtöbbször előforduló és a prototipikus topik természetesen az alany (mint ahogy azt Tolcsvai is megállapítja: Tolcsvai 2003), de gyakori a nem prototipikus is, tehát ami például határozót tartalmaz. Sőt, az sem ritka, hogy több mondatrész, több szintagma áll topikpozícióban. Például:

„a Nemzetközi Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) csütörtökön megjelent prognózisa szerint 2011-ben (...)”⁶.

Ugyanez, tehát többfajta mondatrész előfordul fókuszpozícióban is:

---

⁵ MNO, VII. cikk

⁶ NOL, VII. cikk

„a törvényjavaslatok az **új hivatalról, illetve a tisztességes eljárás védelméről** szólnak.”⁷.

Ezek az esetek nem túl gyakoriak, hiszen logikus módon, több mondatrész egyszerre nehezen hangsúlyozható és tekinthető fókuszált, összpontosított információnak; ezért a kontextust és kotextust is figyelembe véve, pragmatikai szempontokat sem mellőzve kellett döntenem egy-egy információ (mondatrész) vélhető ismertségéről, illetve fókuszáltságáról.

4.1.4 **Egy szövegspecifius, illetve hírspecifikus megfigyelés**

Többször előfordul, hogy egy szöveg elején topikként találkozunk az idézett személy, politikus nevével, vagy az általa betöltött pozícióval, majd a szövegben végig az ő nyilatkozatát olvashatjuk. Ezeknek a mondatoknak lehet megegyező vagy más-más topikjuk, de egy vagy több bekezdésen keresztül „felettük áll” a már említett személy, mint általános, nagyobb hatókörű szövegtopik a mondattopikok fölött. Itt egyfajta hierarchiát illetve különböző erősségű topikokat vélek felfedezni. Ez a módszer egyébként főleg *Magyar Nemzet Online*-ra jellemző: az MNO I., V. és VI. szövegében találhatunk több ilyen hosszan jelenlevő szövegtopikot, míg a NOL estében csak a II. szövegben találkozunk ilyennel. Ezek a topikok magában a szövegben nem jelöltek, de az értelmezés megkönnyítése érdekében az elemzésben zárójelben jeleztem jelenlétüket. A nagyobb hatókörű szövegtopik és mondattopik használatával egyfajta állandó jelenlétet, mindent látás és mindenhol ottlevés érzetét lehet kelteni. Hiszen az ilyen módon jelölt személy, illetve politikus (történetesen az ellenzéki párt helyettes szóvivője, Dávid Ibolya, a miniszterelnök, illetve Bajnai Gordon) minden elhangzott információt tud, amellet, hogy az esemény nem is feltétlenül vele áll kapcsolatban, hanem másokkal történik, ő mégis, még ha áttételesen is, de jelen van. Ez a „mindentudás” és nagy arányú értesültség pedig a témától függően, vagyis attól, hogy az pozitív vagy negatív történéssel kapcsolatos, előnyös vagy előnytelen színben tüntetheti fel az említett, huzamosabb ideig jelen lévő személyt.

---

⁷ MNO, II. cikk.

4.2 Az elemzés számszerűsített eredménye – különös tekintettel a névmásokra

A továbbiakban a topik és fókusz pozícióban megtalált névmásokat veszem górcső alá, előfordulásait, azok milyenségét elemzem részletesebben. Úgy gondoltam, hogy ezzel a szófajcsoporttal érdemes behatóbban foglalkozni, mert már a topikok és a fókuszok meghatározása közben (mint ahogy már említettem) nem kis fejtörést okoztak. Így egyrészt rájuk irányult a figyelmem, másrészt nagyon is fontos részét képezik a szövegnek, pontosabban nagyon fontos szerepük van a konceptualizációban, hiszen sosem a leírt szöveget, hanem annak mentális verzióját dolgozzuk fel; ami azt jelenti, hogy nem a névmások, hanem az általuk megjelölt tartalmakat értelmezzük. Ezen a nyomon továbbhaladva érdekes lehetne egy olyan elemzés is, ami előbb a névmásokat behelyettesíti az általuk jelölt tartalmakkal, majd így elemzi a szöveget. Ez is izgalmas és tanulságos vizsgálódás lenne, de itt most csupán a leírt, a szövegben fizikailag jelölt korpusszal dolgozom (időbeli és terjedelembeli megkötések miatt). A névmások azért is érdekesek, mert általuk a szöveg egy nagyobb szelete is vizsgálható, pont a denotatív jelentésüknek köszönhetően; vagyis az aktuális mondattagolási pozíciójuk megállapításakor magát a jeltárgyat és a kontextust is figyelembe kellett venni, így az elemzésben többé-kevésé látens módon megjelennek ezek a referenciák (a látószög határában, mint nem prototipikus elemek).

Tehát egy több összetevőt figyelembe vevő számszerűsítésbe kezdtem, melyet akár más szófajokkal, nem csak a névmásokkal is végre lehet hajtani egy hosszabb elemzés során. A szöveg egészéből indultam ki, először az egész korpuszra vonatkozó megfigyeléseket teszek, majd haladok a topikok és a fókuszok felé, végül pedig eljutok a névmásokig; vagyis az eddigi vizsgálódásaimhoz hasonlóan mennyiségi adatokat közlök, és azokból vonok le következtetéseket.

4.2.1 A korpusz mennyiségére vonatkozó megjegyzések

A *Magyar Nemzet Online*-ról letöltött szöveg összesen 2096 szót, azaz 14282 betűhelyet tartalmaz, a *Népszabadság Online*-ról pedig összesen 2412 szó, azaz 15965 betűhelynyi anyagot elemeztem. Mindkét sajtóorgánum honlapjáról ugyanannyi (vagyis 8-8) cikket használok fel,

melyek szigorúan ugyanarról az eseményről számolnak be, s megjelenési időpontjuk is közel áll egymáshoz, témájuk, apropójuk közös. A korpusz méretbeli különbsége abból adódik, hogy a két eltérő oldal, illetve annak szerzői milyen fontosságot tulajdonítottak az aktuális hírnek. Igyekeztem két, viszonylag egyforma hosszúságú cikkgyűjteményt összeállítani – ez nem volt könnyű feladat, számos olyan témára bukkanhatunk, amik kapcsán igen eltérő méretű írások születnek. Ugyanarról a témáról, eseményről szóló cikkekről van szó tehát, mindkét sajtóorgánumból 7-7 írást gyűjtöttem össze párhuzamosan.

A vizsgált szöveg egészének terjedelme éppen megfelelő, Deme László szerint az ideális 10 000 betűhelynyi nagyságú korpuszmennyiségnek már a negyedelése megnyugtató képet ad a közlő prózát illetően (a vizsgált szöveg pedig ennél jóval több, és aligha sorolható a nagyobb terjedelmi paramétereket megkívánó szépirodalmi szövegek vagy a fejtegető próza kategóriába) (Deme 1971: 150-9.). 10 oldalnyi szöveg szerinte már alkalmas statisztikai vizsgálatok elkészítésére, mely követelményt a vizsgált szövegek egyenként is teljesítik, nemhogy a korpusz egészét illetően.

4.2.2 A fogalmak használata, a vizsgáldás módszere

Deme László már említett munkáját figyelembe véve a mondategész, valamint a mondategység fogalmát elkülönítem, és az általa megadott meghatározásokkal dolgozom, amely szerint a mondategység „az az alakulat, amely konstrukcionálisan mindenképpen zárt egység”, vagyis az elemzés alapjának számít. Egy mondategészben több mondategység is előfordulhat. Így alakult ki az az elgondolás, hogy minden mondategységben külön vizsgálom a fókusz és a topikot. Az elemzés során a mondategységeket a következőképpen kezeltem tehát: az egyszerű mondat egy önálló egység, s „Ezt az jellemzi, hogy mondategység és mondategész is egyszerre.” (Deme 1971: 45.). Az összetett mondat esetében („az összetettet pedig, mint több mondategységből álló mondategészet” Deme 1971: 72.) a mellérendelő tagmondatok önálló egységek, valamint az alárendelő tagmondatok szintén összességében önálló egységek.

Magukkal az így vizsgált fókuszokkal és topikokkal kapcsolatban is néhány megjegyzést kell tennem. Mind a topik és mind a fókusz pozíciót foglal el a mondatban, ugyanakkor a fogalmak jelölik magát az összetevőtípust is. Ha tehát egy topikot vagy egy fókuszot vizsgálunk,

figyelembe kell venni, hogy a pozíciókat szerkezetes összetevők is kitölthetik (melynek problémáját már fentebb megemlítettem), azaz nem csupán egyetlen szót vizsgálunk. Példa erre:

János Marit hívta meg. A magas srác a legalacsonyabb lányt hívta meg.

A két vizsgált mondat esetében tehát a topik *János/a magas srác*, a fókusz pedig *Mari/a legalacsonyabb lány*.

A szövegek vizsgálata során két dolgot lehet tehát elemezni: maguknak a pozícióknak a számát, vagy a pozíciókban előforduló szavak számát, tehát a szerkezetes összetevőket külön választva. Mindkét elemzési mód más-más jelenségeket világíthat meg, eltérő jellegű következtetéseket vonhatunk le. A pozíciók vizsgálata például jobban köthető a mondat egységek megállapításához és szerkezetük megfigyeléséhez; a szerkezetes összetevők vizsgálata pedig inkább a pozíciók minőségére, szétterjedtségükre, a korpusz egészében arányosan elfoglalt helyükre koncentrál. Úgy gondoltam, hogy inkább az utóbbi nézőpontból vizsgálódom, érdekesebbnek és jelentékenyebbnek találom a pozíciók szerkezetekkel történő kifejtettségbeli mértékét és hogyanját vizsgálni. A statisztikai adatokban tehát minden egyes szót külön elemnek tekintettem. A vizsgálódás előrehaladtával egyre szűkítettem a részletesen elemzett összetevőket, illetve a megfigyelt elemek kritériumait, így jutottam el a névmásokig. Egy pozícióban minden esetben csupán egyetlen névmás fordul elő, tehát így nem elemzem a szerkezetes összetevőket elemenként, hanem csupán a pozíciók egyetlen összetevőjét választom ki, amely vagy ott van, vagy nincs. Ennek az elemnek az ottléte nem függ a mondat egységtől (mint például a topik-komment pozicionális kettősség megjelenése egy mondatban), de nem is olyan, mint a fókusz megléte vagy hiánya, hiszen messze nem minden fókuszban fordul elő névmás. Ezen túl pedig, a névmás fajtája, milyensége is jelentést hordozhat a szöveg értelmezése kapcsán, ezzel foglalkoztam valamivel részletesebben.

4.2.3 Topikok és fókuszok aránya a két szövegben

A MNO hasábjain található cikkek, melyek szövege valamivel rövidebb, érdekes módon kicsivel több topikként szereplő szót (585 db) tartalmaz, mint a hosszabb NOL szöveg (583 db), ha ezt százalékban fejezzük ki, akkor a MNO-cikkek 23,66 %-a topik, míg a NOL-é 21,38 %. Mindössze valamivel több mint 2 % köztük a különbség, de érdekes megfigyelni azt, hogy az MNO 17,27 %-os fókuszarányával (427 szó) szemben a NOL-szöveg hosszúságával arányosan

növeli a fókuszok terjedelmét, ami 19,62 % (vagyis 535 szó). Vagyis a fókuszok és a topikok terjedelmének aránya ellentétes módon viselkedik a két szövegegységben, azaz az arányokat nézve az MNO több topikot és kevesebb fókuszot, míg a NOL kevesebb topikot és több fókuszot tartalmaz.

A két napilap szinte teljesen ugyanannyi helyet szán tehát a topikoknak és a fókuszoknak együttesen (a NOL 41 %-ot, a MNO pedig 40,93 %-ot), ám arányuk tehát különbözik. Összegezve elmondhatjuk, hogy a MNO valamivel kevésbé számít az általános olvasói aktivitásra, ugyanis a már ismert elemek nagyobb számban fordulnak elő (23,66 %), a fókuszban álló információk pedig rövidebbek, számuk kisebb, tehát a nagy figyelmet és aktivitást igénylő szavak, kifejezések kisebb arányban jelennek meg (17,27 %). Ezt a „kényelmességet” bizonyítja a topikok és a fókuszok aránybeli különbsége, mely tehát 6,39 % a MNO esetében a topikok javára, míg a NOL topikjai csupán 1,76 %-os mennyiségbeli előnyt tudhatnak magukénak a fókuszokkal szemben. Más szavakkal úgy is fogalmazhatunk, hogy a **MNO több, már ismert információt vár el az olvasótól, kevesebb új információt közöl, s így jobban elkülöníti a fontos, súlyozott állításokat.** Tehát a sok ismert (biztos és elfogadott) elem mellett úgymond jobban szervezi, **feltűnőbbé teszi a számára fontos információkat**, amiket a már tudott információkra támaszkodva emel ki. A **NOL** más módszert alkalmaz: jóformán ugyanannyi ismert információ mennyiséget vár el olvasótól, mint amennyit fontossága miatt kiemel. Tehát inkább „széttéríti” **az információt**, így általánosan nagyobb odafigyelést, kevesebb pihenést engedélyeznek szövegei, ugyanakkor az **állandó magasabb koncentrációigényért „cserébe” az olvasónak kevesebbszer kell visszanyúlnia már tudott, korábban beépült ismereteihez, kevesebb alkalommal kell aktiválnia a hosszú távú memóriáját.**

4.2.4 Névmások

A fókuszhelyzetű és topikhelyzetű szavak közül tehát kiválogattam az egyik, számomra szemet szúróan gyakori vagy fontos szófajt, a névmásokat, s ezeket is vizsgáltam mennyiségileg, kicsit részletesebben.

Feltűnően gyakoriak a **névmások**, ám az egész korpusznak mégis csupán kis százalékát jelentik. Azért tartottam mégis fontosnak a vizsgálatukat, mert sok esetben csupán egy-egy

névmás áll egy-egy vizsgált pozícióban, ami azért is szembetűnő, mert a mondatokban nagyon gyakori a tömbösödés, s az ezekkel szemben önállóan álló névmás igen feltűnő.

4.2.4.1 Fókuszpozíció

A MNO fókuszainak 5,86 %-a névmás (25 előfordulás), míg a NOL fókuszpozícióban lévő szavainak csupán 3,55 %-a névmás (19 előfordulás). Ez nem jelent nagy eltérést, de mégis érdekes, hogy a MNO kisebb összlétszámú fókuszai között nagyobb a névmások aránya. Így igyekszik talán a MNO „magnövelni” fókuszainak mennyiségét, mégpedig úgy, hogy ezek a névmások helyettesítenek más jelentéstartalmakat, utalnak rájuk, s így a fókuszjegy némiképp átsugározódik más elemekre is. A névmások ugyanis, mint tudjuk grammatikai szavak, indirekt denotatív jelentésük van, vagyis a szövegben rámutatással, előre vagy hátra, közvetetten utalnak egy jeltárgyra. (Keszler, 2000: 152.)

Érdekes, hogy a MNO esetében a névmások 72 %-a **mutató névmás**, a NOL-nál ez az arány 79 %. A mutató névmásoknak speciális grammatikai (konnexiós) használatuk van, ez pedig az utalószerű szerep. Ez, a mondat egészén belüli konnexiós szerep leginkább a főmondatban jelenik meg, összeköti a tagmondatokat: az utalószó összekapcsolja a fő és mellékmondatot, így erősíti a két tagmondat közötti érintkezést, és annak mibenlétét láthatóbbá, érzékelhetőbbé teszi. A **NOL** tehát ilyen módon igyekszik még inkább **kiterjeszteni**, célzott és könnyen megtalálható utalással és kapcsolóelemekkel világosabbá tenni a **fókuszban található információkat**. Ám ezek, a mutató névmásokkal némileg hangsúlyossá vált információk mégsem állnak fókuszpozícióban. Ez a tény továbbhomogenizálja a szöveget, egymáshoz közelebb hozza a különböző szerepeket betöltő részeket, hiszen egy szorosabb viszonyt hoz létre az átkapcsolással, a kommentet közelíti így például a fókuszhoz. Ugyanakkor olyan érzetet kelt, hogy nem csupán néhány kiemelt részre, hanem az információk összességére folytonosan oda kell figyelnie az olvasónak. **Tehát egyfajta „szétterjedő” figyelmet igényel, míg a MNO látványosabban, illetve inkább érezhetőbben „előválogatja” az információkat** az olvasói számára.

A mutató névmások zömében **főnéviek**: a MNO esetében 61 %, a NOL esetében pedig 73 %. Ezzel talán a **NOL tényyszerűbbnek**, egzaktabbnak mutatja magát, hiszen a hangsúlyt magukra a fogalmakra helyezi, nem pedig azok jellemzőire, tulajdonságaira vagy körülményeire.

Érdekes még szemügyre venni azt, hogy az itt vizsgált mutató névmásoknak a 83, illetve a 86 %-a **távolra** mutat. Ám ez már annyira a százalékok százaléka, hogy a különbség csupán

egészen kevés, 2 előfordulásnyi különbséget jelent, ami nem tekinthető lényeges eltérésnek, egy hosszabb vizsgálat során azonban fontos adat lehet.

4.2.4.2 Topikpozíció

A topikok között még inkább kiegyenlítettebb a helyzet: a MNO topikjainak 4,67 %-a **névmás** (27 előfordulás), a NOL topikjainak pedig 5,3 %-a (31 előfordulás). Itt is a NOL használ több **mutató** névmást (42 % a 33 %-kal szemben), itt is érvényesek tehát a már fentebb megfigyelt kiterjesztő-homogenizáló törekvések. Ezek a mutató névmások itt is főként **főneveket** helyettesítenek, az arány kicsit kiegyenlítettebb, de újra a NOL használja őket többször (62 %-ban az 55 %-kal szemben). A számadatokból kiindulva a topik sajátos általános jellemzőihez tartozik, hogy a fókusszal ellentétben a mutató névmások jóval gyakrabban **határozószóiak** (33 % a MNO-nál és 30 % a NOL-nál; arányuk a két különböző forrást tekintve megközelítőleg egyenlő). A fókusszal ellentétben, itt nagyobb arányban, 55-54 %-ban közelre mutató névmásokat találunk. A topikok tehát közelebbre, az értelmező számára könnyebben elővehető információkra utalnak, mint a fókuszok, amik nagyobb gondolati ugrásokat, átkapcsolásokat igényelnek a nagyobb számú távolra mutató névmások miatt.

A topikokat vizsgálva egy másik, a fókuszoktól elkülönülő általános tulajdonságra lehetünk figyelmesek: itt a mutató névmásoktól jóval nagyobb százalékban fordulnak elő a **vonatkozó névmások** (ami a fókuszok esetében összesen egyszer, azaz egy esetben fordul elő az egész szövegben). A vonatkozó névmások sajátos grammatikai funkciója az, hogy az alárendelt összetett mondatok mellékmondatát kapcsolják a főmondathoz. Vagyis, a vonatkozó névmások segítségével az alárendelt mondatokat, a rövidebb, alárendelt egységeket vezetjük be, amik tulajdonképpen pontosító-magyarázó tagmondatok, tehát gazdagítják, árnyalják, kiegészítik, úgymond színesebbé teszik a főmondatot, az abban elhangzott információkat. Érdekes, hogy a NOL esetében jóval kevesebb, 42 %-nyi vonatkozó névmást találtam, mint a MNO 56 %-a esetében. Ez azt jelentheti, hogy a **NOL** azzal összefüggően, hogy **kevesebb már tudott információ** bekapcsolását kéri, feltételezi az olvasó részéről, ezek az információk maguk is **kevésbé árnyaltak, sokszínűek**. Ezzel szemben a **MNO** mintha **nagyobb hangsúlyt fektetne a már tudott információkra és azok milyenségére, diverzitására, összetettségére**: jóval több vonatkozó névmást használ.

5 Összegzés

„A hír közlésekor az újság nagymértékben hagyatkozik az olvasó meglévő szituációs modelljére, amit bizonyít az előfeltevések jelenléte és a hír szerkezetének lazasága. A hírszövegből az olvasó következtetéseket von le, amelyeket a hosszú távú emlékezetében tárol.” (Jakusné 2008: 138) Egy-egy esemény, hír tehát másképp konstruálódik meg aszerint, hogy mi a forrása, hogy mi a célközönsége, vagyis hogy szerzőnek és olvasónak milyen előfeltevései, világismeretei, fogalmi sémái vannak. Ez a szerkezetbeli különbség sokszor csak implicit, a felszínen nem észrevehető, de ha alaposan elemezzük, mégiscsak látunk eltéréseket. A közönség véleménye, az üzenet konceptualizációja ezért is érhet el eltérő eredményeket egy-egy hír kapcsán. „A hírszövegek elsősorban nem a valóság eseményeiről tájékoztatnak, hanem az olvasó figyelmének középpontjába helyezik a valóságnak a közlő számára ideológiailag előnyös vagy fontos elemeit (...)” (Jakusné 2008: 139) Ez a figyelmet irányító szándék nem csupán az idézett munkában vizsgált újságbeli címekben, azok sorrendjében érhető tetten, hanem a szövegek más, szerkezeti és funkcionális részeit tekintve is.

Elmondhatjuk, hogy a két egymással ellentétes pólust képviselő napilap az aktuális mondatagolást illetően is – különös tekintettel a névmások elhelyezkedésére és jelentésére –, másra irányítja olvasója figyelmét, eleve más olvasói attitűdöt feltételez. A MNO jobban támaszkodik olvasói előzetes tudására, úgy szervezi az információkat, hogy folyton már megtörtént eseményekre, tényekre utal, s ezekből, mint egy nagy, közös és ismert háttérből emel ki egy-egy aktuálisan fontos, új hírt, történést, amit így egy „történelmi” környezetbe helyez el, ahhoz kapcsolja hozzá a kiválasztott, figyelem középpontjába helyezett információt. Ezzel talán zártabbá teszi magát az olvasói kört: hiszen egy új, eddig máshol tájékozódó befogadónak olyan érzése lehet, hogy sok, a szerzővel közös ismeretre van szüksége ahhoz, hogy megértse és követni tudja ez eseményeket, s ha ez nem így van, akkor csak az új információk jutnak el hozzá, ez akár hiányérzetet is kelthet benne. (Az pedig személyfüggő, hogy ezen a ponton az olvasó feladja-e az értelmezést, megelégszik-e a felszíni információkkal, vagy utánanéz-e, kutat-e a közös tudásbázisban és összefüggéseket alakít-e ki.) A NOL némileg másfajta stratégiát alkalmaz. Kevésbé támaszkodik a már megtörtént vagy tudott eseményekre, tényekre, de több új információval látja el közönségét, egyfajta szétterjedt figyelmet igényel. Ez azt jelentheti, hogy egy valamivel nyitottabb olvasói kört épít ki, vagyis egy tájékozatlan befogadó nem érzi

kirekesztettnek magát hiányos ismeretei miatt, ugyanakkor ez azzal a veszéllyel is jár, hogy kevésbé tűnhet hitelesnek, hiszen az új információkat, ezek rendszerbeli helyét nem támasztja alá nagy mértékben, nagy részletességgel.

Ezek a megfigyelések talán túlságosan nagyvonalúnak tűnhetnek. Természetesen további kutatások is lehetségesek ebben az irányban, például a tulajdonnevek és rájuk utaló köznevek vizsgálata, de sok egyéb lehetőség is megvalósítható. A kutatás érvényességét azonban azért is találom mégis elfogadhatónak és helyénvalónak, mert szerencsésen csatlakozik egy hasonló vizsgálathoz – a már említett Jakusné Harnos Éva tanulmányához, mely adalékul szolgál hozzá. A felsorolt megfigyeléseken túl – melyeket talán nem lehet direkt módon beépíteni a percepció folyamatba, azaz nem lehet tudatosan használni az egyes hírek feldolgozása során –, mindenképpen elgondolkodtat azon, hogy ha észrevétlenül is, de milyen fontos szerepet játszik az értelmezés során a nyelvi forma, a szerkezet, amit sokszor adottnak tekintünk, s észre sem vesszük befolyásoló mechanizmusát.

6 Irodalomjegyzék:

- ANDOK MÓNICA 2008. A hír mint szövegtípus történeti alakulása. In: Tátrai Szilárd – Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.): *Szöveg, szövegtípus, nyelvtan*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 113-125.
- BALÁZS GÉZA 2008. Gondolkodási formák, gondolatalakzatok, szövegalaptípusok. In: Tátrai Szilárd – Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.): *Szöveg, szövegtípus, nyelvtan*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 79-89.
- BODA I. KÁROLY – PORKOLÁB JUDIT 2002. Téma-réma kapcsolatok vizsgálata egy kiválasztott versszövegben korreferenciaelemzés segítségével. In: Petőfi S. János – Szikszainé Nagy Irma (szerk.): *Officina Textologica 7*. Debrecen: Debreceni Egyetem Kossuth Egyetem kiadója. 93-112.
- BUDAVÁRINÉ BÉRES ERZSÉBET – KELECSÉNYI LÁSZLÓ ZOLTÁN 1999. *Szövegértés-szövegalkotás: szövegtípusok*. Szombathely: Corvina.
- DEME LÁSZLÓ 1971. *Mondatszerkezeti sajátosságok gyakorisági vizsgálata*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- DOBI EDIT 2002. A szövegmondatok adott és új információ szerinti tagolásának elemzéséhez. In: Petőfi S. János – Szikszainé Nagy Irma (szerk.): *Officina Textologica 7*. Debrecen: Debreceni Egyetem Kossuth Egyetem kiadója. 113-122.
- ELEKFI LÁSZLÓ 1964. Az aktuális mondattagolás egyik alapformája a magyarban. *Nyelvtudományi közlemények*, 331-70.
- É. KISS KATALIN 1983. *A magyar mondat szerkezet generatív leírása*. Akadémiai, Budapest.
- É. KISS KATALIN 1998. Mondattan. In: É. Kiss Katalin – Kiefer Ferenc – Siptár Péter (szerk.): *Új magyar nyelvtan*. Budapest: Osiris. 17-184.
- FEHÉR ERZSÉBET 2006. Szövegtipológia a retorikai hagyományban. In: Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.): *Szöveg és típus. Szövegtipológiai tanulmányok*. Budapest: Tinta Könyvkiadó, 27-63.
- JAKUSNÉ HARNOS ÉVA 2008. A figyelem irányításának eszközei a hírszövegek szerkezetében. In: Tátrai Szilárd – Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.): *Szöveg, szövegtípus, nyelvtan*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 135-140.

- JOBST ÁGNES 2008. Szövegtipológiai szempontok a sajtóműfajok leírásában. In: Tátrai Szilárd – Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.): *Szöveg, szövegtípus, nyelvtan*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 126-234.
- KOCSÁNY PIROSKA 2002. Téma, réma és szöveg: kérdések. In: Petőfi S. János – Szikszainé Nagy Irma (szerk.): *Officina Textologica 7*. Debrecen: Debreceni Egyetem Kossuth Egyetem kiadója. 9-18.
- KUGLER NÓRA 2000. A mondattan általános kérdései. In: Keszler B. (szerk.): *Magyar grammatika*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó. 369-94.
- KUGLER NÓRA-LACZKÓ KRISZTINA 2000. A névmások. In: Keszler B. (szerk.): *Magyar grammatika*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó. 152-74.
- PELYVÁS PÉTER 2001. Az idealizált kognitív modellek szerepe a mondat- és szövegalkotásban. In: Petőfi S. János – Szikszainé Nagy Irma (szerk.): *Officina Textologica 5*. Debrecen: Kossuth Egyetemi Kiadó. 11-26.
- PELYVÁS PÉTER 2002. Szórend, grammatikai funkciók és téma-réma szerkezet a kognitív grammatikában (Kognitív alapú angol-magyar összevetés). In: Petőfi S. János – Szikszainé Nagy Irma (szerk.): *Officina Textologica 7*. Debrecen: Debreceni Egyetem Kossuth Egyetem kiadója. 19-34.
- PETŐFI S. JÁNOS 2007. Szövegkompozíció és jelentés. Témák és megközelítések a szövegtani kutatásban. In: Petőfi S. János – Békési Imre – Vass László (szerk.): *Szemiotikai szövegtan*. Szeged: JGYF Kiadó. 19-30.
- PLÉH CSABA 1998. *A mondatmegértés a magyar nyelvben*. Osiris, Budapest.
- RÓKA JOLÁN 1983. A tömegtájékoztató szövegek vizsgálatának módszertani alapelvei. In: Rácz Endre – Szathmári István (szerk.): *Tanulmányok a mai magyar nyelv szövegtana köréből*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó. 296-319.
- TOLCSVAI NAGY GÁBOR 2001. *A magyar nyelv szövegtana*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- TOLCSVAI NAGY GÁBOR 2003. Topikaktivitás és topikfolytonosság a magyar nyelvű szövegekben. *Általános Nyelvészeti Tanulmányok XX*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 295-325.
- TOLCSVAI NAGY GÁBOR 2008. Topik és szövegtípus. In: Tátrai Szilárd – Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.): *Szöveg, szövegtípus, nyelvtan*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 41-48.

7 Melléklet

A cikkeket újrakerestem, legutoljára 2009. december 7-én töltöttem le a www.mno.hu és a www.nol.hu internetes portálokról.

7.1 Magyar Nemzet Online

I.

Korrupcióellenes csomagot hirdet a legkorruptabb társaság?
2009. október 25. 13:17

MNO - PL

Teljességgel hiteltelen, hogy azok jelentenek be korrupcióellenes csomagot, akik a legkorruptabbnak bizonyultak az elmúlt hét-nyolc évben Magyarországon. Az MSZP akkor tesz a legtöbbet a korrupcióellenes küzdelemért, ha minél hamarabb távozik a hatalomból – mondta Cser-Palkovics András, a Fidesz helyettes szóvivője Budapesten, reagálva arra, hogy Bajnai Gordon miniszterelnök vasárnap bejelentette: antikorrupciós csomagot nyújt be a kormány.

A Fidesz szerint az MSZP és a Gyurcsány-Bajnai-kormány a legkorruptabb társaság Magyarországon. Cser-Palkovics András közölte: nap mint nap bukkannak elő újabb és újabb korrupciós ügyek, Zuschlagtól a kormányzati negyeden vagy Sukorón keresztül egészen a BKV-s ügyekig.

Sajtótájékoztatóján - több más alkalomhoz hasonlóan - az ellenzéki párt helyettes szóvivője számos idézetet felolvasott MSZP-s politikusoktól, újságcikkekből, közéleti személyiségektől. „Tiszta szívből utálok a korrupciót, mert ráment az MSZP” – idézte például Tóth Károly szocialista országgyűlési képviselőt. Medgyessy Péter volt miniszterelnöknek azon mondatára emlékeztetett, miszerint „az SZDSZ tele van korrupciós ügyekkel”. Mások mellett Szili Katalin volt házelnököt is idézte, aki szerint „a szocialista párt azért veszítette el a szerethetőségét és a társadalom bizalmát, mert morálisan megkérdőjelezhető helyzetekbe került”.

Bajnai Gordon vasárnapi sajtótájékoztatóján azt mondta: az antikorrupciós törvényjavaslat célja, hogy sokan legyenek érdekeltek a korrupciós ügyek felszámolásában, az érintetteket pedig elrettentsék ettől. Hozzátette: ennek része a bejelentővédelmi csomag, amelynek segítségével kiemelt védelmet és anyagi ösztönzést kapnak azok a munkavállalók, akik jelzik az állam megkárosítását.

II.

Milliárdokra is bírságozhat a korrupcióellenes hivatal
2009. október 25. 18:44

MNO

Milliárdos bírságokat is kiszabhat az új, antikorrupciós hivatal a kormány javaslata alapján – derült ki a szaktárca államtitkárának tájékoztatóján Budapesten vasárnap. A törvényjavaslat parlamenti elfogadása esetén jövő március 1-jétől működő Közérdekvédelmi és Közbeszerzési Hivatal akár a korrupcióval szerzett tisztességtelen előny kétszeresét is kiszabhatja bírságként – mondta Avarkeszi Dezső.

Az antikorrupciós csomag része két törvényjavaslat és egy országgyűlési határozati javaslat; a törvényjavaslatok az új hivatalról, illetve a tisztességes eljárás védelméről szólnak. A határozati javaslat pedig a közsféra etikai kódexeinek megújítását szorgalmazza. A tervek szerint szigorodni fognak a Btk.-ban a korrupciós cselekmények szankciói: egyes bűncselekményeknél nőni fognak a büntetési tételek, és kötelező mellékbüntetés lesz a foglalkozástól eltiltás.

A javaslatok többek között tartalmazzák azt, hogy a bűncselekménynek nem minősülő, de a közérdeket sértő magatartások kerüljenek napvilágra, és bírsággal sújthassa azokat az új hivatal. Az efféle cselekmények bejelentői anyagi, jogi és más segítséget kaphassanak. Ha munkaviszonyban a munkáltatójával kapcsolatban számol be valaki korrupciós cselekményről, akkor ezért díjat is kaphasson - fűzte hozzá az igazságügyi tárca államtitkára. Kérdésre Avarkeszi Dezső elmondta: vannak olyan, közérdeket súlyosan sértő, közpénzeket jelentősen megkárosító korrupciós cselekmények, melyek bizonyítása a büntető eljárás során nagy nehézségekbe ütközik, de üldözésük, visszaszorításuk fontos társadalmi érdek.

A Közérdekvédelmi és Közbeszerzési Hivatal a jelenlegi Közbeszerzések Tanácsának jogutódja lesz, melyben az új feladatokhoz jövőre 25 új munkatársat alkalmaznak, 2011-ben pedig további tizet. A hivatal vizsgálódhat bárki bejelentése, más állami szerv jelzése vagy akár sajtóhírek alapján is. Az intézmény jövőre infrastruktúrára 50 millió forintot, 250 milliót pedig saját bevételéből működésre költhet – mondta.

A csomag része, hogy a közbeszerzési eljárásban, ha az ajánlatkérő ezt szükségesnek tartja, úgynevezett átláthatósági megállapodást kell kötni, melynek végrehajtását egy biztos felügyeli, aki az egész eljárás nyilvánosságát, jogszerűségét figyelemmel kíséri. Arra az újságírói felvetésre, hogy mi indokolja a jelenlegi kormány utolsó napjaiban egy új hivatal felállítását, Avarkeszi Dezső úgy válaszolt: a kormány működése utolsó pillanatáig próbál küzdeni a korrupció ellen.

Mti

III.

További kamatcsökkentést várnak a jegybanktól
2009. október 23. 14:25

MNO - FMM

Hat százalék alatti magyar kamatszintet vár több londoni pénzügyi elemző cég. Úgy vélik, a jövő év végére lassú infláció lesz jellemző, és a további kamatcsökkentést az euró forintárfolyama is befolyásolhatja, ha az tartósan 270 alatt marad. Az egyik elemző korábban még úgy vélekedett, a 6 százaléknál alacsonyabb alapkamatnak negatív hatása lenne a forintra.

Az eddig vártnál nagyobb ütemű magyarországi jegybanki kamatcsökkentést jósolnak új előrejelzésükben londoni felzárkózó piaci elemzők a recesszió mellett a váratlanul alacsony inflációra hivatkozva. A JP Morgan globális pénzügyi szolgáltatócsoport londoni befektetési és elemzőrészlege pénteken közölte: új, módosított prognózisa szerint a Magyar Nemzeti Bank (MNB) már a jövő év első negyedére 5,50 százalékig csökkenti jelenleg 7,00 százalékos irányadó kamatát. A cég eddig 6 százalékos jövő évi MNB-kamatmélypontot valószínűsített. Más nagy citybeli házak is 6 százalék alatti magyar kamatszintet várnak 2010 első felére.

A Barclays Capital minapi elemzése szerint valószínű, hogy a monetáris tanács valamikor tart egy „lélegzetvételnyi szünetet”, de – a teljes kosárra számolt infláció várható meredek lassulásával – 2010 második negyedévében folytatódhat az enyhítési ciklus, és a 6 százalékos „történelmi szint” alá csökkenhet a jegybanki alapkamat.

Pénteki előrejelzésükben a JP Morgan londoni elemzői is a lassú inflációt emelték ki. Azt írták: a július eleji „jelentős” forgalmiadó-emelésnek csak mérsékelt hatása volt a fogyasztói árinflációra, tekintettel arra, hogy a meredeken csökkenő belső kereslet miatt gyenge a vállalatok árérvényesítő képessége. A ház lefelé módosította idei év végi inflációs előrejelzését is, 5,5 százalékra az eddigi 5,8 százalékról, és közölte: változatlanul azt várja, hogy 2010 második felében az MNB 3 százalékos célszintje alá süllyed az éves összevetésű inflációs ütem. A JP Morgan londoni részlegénél 2010 végére 2,8 százalékos magyarországi inflációt várnak. Kiemelték, hogy az infláció máris fél százalékponttal elmarad attól az ütemtől, amelyet az MNB az augusztusi inflációs előrejelzésben jósolt.

A cég véleménye szerint ha az euró forintárfolyama 270 alatt marad, az MNB hajlandó lesz „kiterjeszteni a pénzügy-politikai enyhítést a 6 százalékos kamatszint alá”. A ház elemzői szerint még az 5,50 százalékosnál alacsonyabb MNB-kamat elérésének is van esélye, ha a forint 2010 elején tovább erősödik. A JP Morgan egy korábbi elemzésében még úgy vélekedett, hogy a globális kockázatvállalási hajlam gyengülése esetén a 6 százaléknál alacsonyabb magyarországi jegybanki kamatszintnek negatív átglyűrűző hatása lehetne a forintra.

(MTI)

IV.

Drasztikus esés: 6,9 százalékkal zuhanhat vissza a magyar GDP
2009. november 19. 12:03

MNO - KN

Lefelé módosította a Magyarország hazai össztermékének (GDP) idei alakulására vonatkozó előrejelzését csütörtökön megjelent elemzésében a nemzetközi Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD), 2010-re viszont a korábban becsülnél kisebb visszaesést valószínűsít.

A júniusban jóslt 6,1 százalék helyett 6,9 százalékkal eshet vissza idén a magyar GDP, jövőre pedig 1 százalékos csökkenés várható éves szinten, a korábban jelzett 2,2 százalék helyett. 2011-ben már 3,1 százalékkal bővíülhet a magyar gazdaság a külpiazi élénkülés és a javuló hitelfeltételek hatására – áll az OECD új elemzésében.

Mi több, 2011 végére a magyar GDP növekedési üteme a 4,5 százalékot is megközelítheti az OECD előrejelzése szerint. A magyar kormányzati prognózis idén 6,7, jövőre 0,6 százalékos GDP-csökkenéssel számol.

A 30 legfejlettebb ipari államot tömörítő szervezet világgazdasági elemzése szerint a közép-kelet-európai térség az euróövezethez képest gyorsabban kapaszkodik ki a válságból, jövőre 0,9 százalékkal, 2011-ben pedig 1,7 százalékkal növekedhet, a kilábalásnak azonban határt szab a magas munkanélküliség és a fiskális kiigazítás kényszere.

(MTI)

V.

Beért a vetés, Debreczeni az MDF színeiben próbálja ki magát
2009. december 3. 11:46

MNO - LR

Az MDF országgyűlési képviselőjelöltje lesz Debreczeni József közíró. Dávid Ibolya szerint demokratikus elkötelezettségéhez nem fér kétség. Debreczeni vállalja a jelölést. Korábban együtt hakniztak a közíró könyvének bemutatóján.

Debreczeni József közíró a 2010-es választásokon az MDF színeiben indul országgyűlési képviselőjelöltként – jelentette be Dávid Ibolya, az MDF elnöke csütörtökön Budapesten sajtótájékoztatón. Hozzátette: Debreczeni József személyében egy olyan jelöltet találtak, akinek „demokratikus elkötelezettségéhez és politikai alkalmasságához nem fér kétség”. Elmondta, hogy Debreczeni Józseffel húsz évvel ezelőtt együtt kezdték a munkát.

Az MDF elnöke kiemelte: több, első ciklusbeli képviselő is jelezte csatlakozási szándékát az MDF-hez. Ők azt is bizonyítani kívánják, hogy az a szellemiség, amit képviselt az MDF a kilencvenes években, az folytonos azzal a szellemiséggel, amit ma képvisel a párt - jelentette ki. Dávid Ibolya úgy fogalmazott: az elmúlt években sok demokrata vált hontalanná mert ragaszkodott az elveihez. Az MDF várja azokat az igaz demokratákat, akiknek rendkívül fontos a demokrácia, a többpártrendszer, a piacgazdaság – tette hozzá.

Debreczeni József a sajtótájékoztatón közölte: vállalja a képviselő-jelöltséget. Úgy fogalmazott, soha nem érzett a politikusi pálya iránt különösebb vonzalmat, de, mint mondta, a nyolcvanas évek végén úgy érzete, hogy szerepet kell vállalnia a közéletben. Hozzátette: most újra érez egy ilyen késztetést, mert úgy gondolja, hogy veszély fenyegeti mindazt, ami létrejött a rendszerváltás során. Felidézte, hogy 1993-ban kizárták az MDF-frakcióból, a Csurka István elleni küzdelmek idején, azóta pedig más pártnak nem volt tagja, és semmiféle politikusi szerepet nem vállalt. Arra az újságírói kérdésre, hogy a közíró hányadik helyen szerepel az MDF listáján, Dávid Ibolya annyit mondott: rövid időn belül nyilvánosságra hozzák, kik azok a jelöltek, akik az MDF színeiben indulnak majd a választásokon. Hozzátette: viszonylag rövid időn belül, az egyéni képviselő-jelölt állítás idején nyilvánosságra hozzák az MDF országos listáját is.

Összenő, ami összetartozik

Mint ismert, Debreczeni a közelmúltban „leplezte le” új könyvét Orbán Viktorról, amelynek bemutatóján ott volt Kuncze Gábor és Dávid Ibolya is. A könyvbemutatón együtt rettegtek és féltették a demokráciát. Debreczeni József könyvének egyetlen újdonsága, hogy bemutatóján összenőtt, ami összetartozik – olvashattuk akkor a Fidesz közleményében. Egymásban találta meg „arcmását” a Gyurcsány-imádó Debreczeni, valamint a két nagy rendszerváltó pártot botrányegyletté silányító Dávid Ibolya és Kuncze Gábor – írták a közleményben.

(forrás: MTI/MNO)

VI.

Bajnai aggodalmait is megosztotta amerikai partnereivel
2009. december 5. 18:30

MNO - KA

Bajnai Gordon e heti washingtoni látogatása eredményes volt, nagyon sok, Magyarország szempontjából fontos témában sikerült konkrét ígéreteket kapni vagy megoldási utat találni. Erről maga a miniszterelnök beszélt magyar újságíróknak szombaton egy sajtóreggelin, hazautazása előtt néhány órával.

A terítékre került fontos témák közül kiemelte az afganisztáni csapaterősítéshez nyújtandó magyar hozzájárulást, a Nyugat-Balkán euroatlanti integrációjának magyar támogatását, valamint az energiabiztonság kérdését. Kifejtette: a konkrét kérdések mellett útjának másik célja az volt, hogy elmondja, „Magyarországnak most van egy sztorija, amely sok elemében pozitívan elmondható, ennek tudatosításával próbáltuk formálni a Magyarországról kialakult képet”. Mint mondta, „csak pozitív visszajelzést kaptunk azzal kapcsolatban, amilyen gazdaságpolitikai útra most az ország rátért”. A miniszterelnök elmondta: a szélsőjobb erősödésének kérdéséről partnerei „képpen voltak”, azt aggasztó, de nem kifejezetten magyar jelenségnek tartják. A Jobbik, a Magyar Gárda és a roma gyilkosságok ügye, mint szélsőséges, kisebbségellenes jelenségek szerinte foglalkoztatják az amerikai közvéleményt.

Sok kérdést kapott ezzel kapcsolatban, Amerika várja a magyar demokratikus közép együttes fellépését. Hozzáfűzte, nagyon sok múlik a választásokon, azon, hogy milyen összetételű parlament és mozgásterű kormány jön majd létre, Amerikában egyfajta kivárás érzékelhető. Megnyugtatta partnereit, hogy Magyarországon stabil, működő demokrácia van, de nem rejtette véka alá, ő is aggódik a szélsőséges megnyilvánulások miatt – mondta az MTI kérdése kapcsán. A szlovákiai államnyelvtörvény körüli helyzet értékelése több találkozón is felmerült. A kormányfő azt mondta, ismertette a magyar álláspontot, sok volt a szolidaritási megnyilvánulás.

„A mindenkori kormánnyal tárgyal az USA”

Kongresszusi találkozóin partnerei kifejezték: elfogadhatatlan a 21. században, hogy embereket vagy szervezeteket azért akarjanak megbüntetni, mert anyanyelvüket használják kisebbségként. „A pénzbüntetés lehetősége itt nagy aggodalmat, értetlenséget vagy ellenérzést vált ki, ellenkezik a demokratikus alapelvekkel” – mondta, hozzátéve, többen már eljártak szóban vagy írásban, a kérdést nem egyszerűen Magyarország, hanem az általános emberi jogi elvek miatt napirenden fogják tartani.

Arra a kérdésre, felvetődött-e a megbeszéléseken, hogy kormányának már csak fél éve van hátra, úgy felelt: a kormányzati tárgyalásokon ez nem került elő, „az Egyesült Államok nyilván a mindenkori magyar kormánnyal tárgyal”.

Az őrsgévváltáson is részt vett Bajnai

A kormányfő azt is elmondta, meghívta Budapestre Peter Orszagot, a Fehér Ház költségvetési hivatalának igazgatóját, akivel Joe Biden alelnökkel való pénteki megbeszélése előtt találkozott. Az Obama-adminisztráció egyik vezető tisztviselője – aki nem magyarosan, hanem „Orzegnak” ejti nevét – azt mondta, szívesen elutazik Budapestre, utalva arra, hogy ő második generációs amerikai, szülei Magyarországon születtek. Bajnai elutazása előtt megtekintette az őrsgévváltást az Arlingtoni Nemzeti Temetőben, ahol katonai tiszteletadás mellett koszorút helyezett el az ismeretlen katonák emlékművénél, majd megkoszorúzta Julius Stahel és Alexander Sandor Asbóth magyar származású polgárháborús vezérőrnagyok sírját.

(MTI)

VII.

Elhunyt Otto Graf Lambsdorff
2009. december 6. 18:12

Keresztes Lajos

83 éves korában, egy bonni kórházban váratlanul elhunyt Otto Graf Lambsdorff, a liberális FDP tiszteletbeli elnöke és korábbi szövetségi gazdasági miniszter.

Lambsdorff, aki végigharcolta a keleti front ütközeteit, a háború végén elveszítette egyik lábát. 1951-ben belépett az FDP-be. 1971-ben a jogász végzettségű politikus a párt

programbizottságának tagja és a híres freiburgi tézisek kidolgozója. 1972-től az FDP Bundestag képviselője, ahol a gazdasági kérdések szakértője. 1977-ben Helmut Schmidt (SPD) szociálliberális kormányában gazdasági miniszter. Hans-Dietrich Genscher (FDP) külügyminiszterrel közösen dolgozta ki 1982-ben a konjunktúra- és pénzügy-politikai fordulatot jelentő úgynevezett Lambsdorff-tanulmányt, mely előkészítette a szociáldemokratákkal kötött koalíció felmondását és a kereszténydemokratákkal közös kormányzást.

Helmut Kohl (CDU) kancellársága alatt Lambsdorff gazdasági miniszter maradt, de a Flick-botrány kapcsán az ő neve is gyanúba került. A Bundestag 1983. december 3-án felfüggesztette a miniszter mentelmi jogát, így a meginduló nyomozás miatt 1984. június 26-án benyújtotta lemondását. Ugyan a per során nem sikerült bizonyítani a kenőpénzek elfogadását, de 1987-ben adócsalás miatt 180 000 márkás pénzbüntetésre ítélték.

„A Szövetségi Köztársaság gazdaságpolitikájára éveken keresztül a keretfeltételek meghatározásával rányomta bélyegét, s egyike a szociális piacgazdaságot meghatározó politikusok sorának” – nyilatkozta Angela Merkel (CDU) kancellár vasárnap Berlinben. Guido Westerwelle FDP elnök kijelentette, Lambsdorffal a párt elveszítette az elmúlt évtizedek egyik legfontosabb alakítóját és útmutatóját. Németországnak nagyon fog hiányozni az egyik legfontosabb gazdaságpolitikus, a szociális piacgazdaság egyik irányítója.

7.2 Népszabadság Online

I.

Jogszáály, szervezet és pénz a korrupció ellen

A kormány meg akarja tisztítani a közbeszerzéseket - A bejelentő megkaphatja a bírság tíz százalékát

Módosítani akarja a közbeszerzési törvényt a kormány, Közbeszerzési és Közérdekvédelmi Hivatalt kíván létrehozni, jutalmat és védelmet kínálnak a korrupciót feltáró bejelentőknek. A Bajnai-kormány antikorrupciós csomagja a Fidesz szerint értelmetlen, mert a szocialisták a legkorruptabbak.

Szalay Tamás Lajosl NOLl 2009. október 25.

Bajnai Gordon érkezik sajtótájékoztatójára. Becsukná a kiskapukat
MTI - Illyés Tibor

Korrupcióellenes törvényjavaslatokat ismertetett Bajnai Gordon kormányfő, aki azt tervezi, hogy az új szabályok néhány hónap múlva, már 2010. január elsejétől életbe lépnek. A kormányfő vasárnapi rendkívüli sajtótájékoztatóján úgy fogalmazott: a korrupció megrontja a demokrácia működését, gátolja Magyarország fejlődését, és rombolja a közbizalmat. Létezik olyan jelentés, emlékeztetett Bajnai, amely szerint a hazai közbeszerzések döntő többségében jelen van a korrupció, érdemben drágítva az ország működését.

A Közbeszerzési és Közérdekvédelmi Hivatalról (KKH) szóló törvénytervezetet a múlt szerdai kormányülésen fogadta el a kabinet. Bajnai kiemelte, hogy ez illeszkedik a baloldali kormányok korrupcióellenes intézkedései – például az üvegzseb törvény, a pályázati összeférhetlenség szigorítására, vagy az új közbeszerzési törvény – sorába.

A KKH a törvénytervezet értelmében független államigazgatási szerv lesz, feladatait törvény határozza meg; felügyeletét az Országgyűlés látja el. A Parlament jóváhagyása nélkül a KKH büdjsége nem változtatható meg. A hivatal három szervezeti egysége osztódik: a közbeszerzési döntőbizottságra, a közérdekvédelmi igazgatóságra és a munkát segítő titkárságra. A KKH mellett véleményező szervként működik majd a Közbeszerzések Tanácsa, illetve a Közérdekvédelmi Tanácsadó Testület is.

A kormány – ahogyan azt Bajnai Gordon is hangsúlyozta – egy már meglévő államigazgatási szervet alakít át. Egy vadonatúj intézmény létrehozása több időbe és több pénzbe került volna. Bajnai Gordon elmondta: a KKH vezetőjét a köztársasági elnök és a miniszterelnök közös javaslata alapján hat évre az Országgyűlés választaná meg.

A csomagnak ugyan nincs kétharmados része, de a kormányfő reméli, hogy ötvenegy százalékot meghaladó támogatást kaphat az Országgyűlésben, hiszen – mint mondta – ez az egész ország érdeke. (A Fidesz első reakciói alapján olyan sokkal az ötven százalék fölé nem kerülhet a javaslat, legalábbis a legnagyobb ellenzéki pártra nem számíthatnak betérjesztői.) A miniszterelnök hangsúlyozta, hogy a csomagról az elmúlt hetekben egyeztettek társadalmi

szervezetekkel – többek közt a Transparency Internationallel, a TASZ-szal, és az AmChem-mel – és voltak elemek, amelyeket javaslatukra épített be a kormány.

Ami a részleteket illeti, lapunk információi szerint a Közérdekvédelmi Igazgatóság vizsgálókat is foglalkoztat majd: ők folytatják le a – javaslatcsomag részét képező tisztességes eljárás védelméről szóló törvényben meghatározott – vizsgálati eljárást. A közérdekű bejelentést tevő munkavállalók védelmét is ellátnák. Nem vizsgálnák viszont a pártok gazdálkodását és az országgyűlési képviselők tevékenységét. A hivatal a szorosan vett korrupciós bűncselekményeken kívül minden olyan esetben eljárhat majd, amikor valaki úgy jut meg nem engedett előnyhöz, hogy az a közfelfogás szerint tisztességtelennek minősül.

Ami a jogosítványokat illeti: a KKH a korrupciós tevékenységen ért szervezetet megbírságozhatja, illetve a szervezettől elvonhatja a korrupcióval szerzett előnyt, az egyénnel szemben pedig büntetőeljárást kezdeményezhet. A bírság a korrupciós cselekménnyel elért, vagy elérni kívánt előny kétszereséig terjedhet.

Az antikorrupciós csomag része az Egyesült Államokban és több európai országban már bevált "bejelentő védelem" intézménye is. Ez a KKH-hoz közérdekű bejelentéssel fordulókát védené. A hivatal ugyanis lehetőséget biztosít arra, hogy a munkavállalók, akik korrupciót tapasztalnak a munkahelyükön, annak bejelentése esetén védelemben részesülhessenek. A tervezet jogi tanácsadással, a munkáltatóval szembeni védelem erősítésével, valamint a bejelentés következtében elvesztett jövedelem vagy elszenvedett egyéb hátrány arányában anyagi támogatással segítené a korrupciós törvénysértéseket feltáró munkavállalókat.

A munkaviszony megszüntetése esetén például a kieső bér hetvenöt százalékát adnák meg. A támogatás feltételeként a munkavállalónak bírósághoz kell fordulnia a számára hátrányos munkáltatói intézkedéssel és az abból adódó jövedelemcsökkenéssel összefüggésben. A tervezet lehetővé tenné, hogy a dolgozó közvetlenül a KKH-hoz, vagy más hatósághoz forduljon.

A kormány bevezetné a bejelentői díjat is: ennek mértéke a korrupciós tevékenységen ért szervezetre kiszabott bírság tíz százaléka lenne. Az a bejelentő nem jogosult a pénzre, akit egyébként feljelentési kötelezettség terhel, vagy maga is részt vett a korrupciós ügyletben.

A Bajnai-kormány módosítani kívánja a közbeszerzési törvényt is. Ennek értelmében a közbeszerzés kiírója átláthatósági megállapodást köthet – illetve további tervek szerint, köteles kötni – a közbeszerzés valamennyi ajánlattevőjével, amit átláthatósági biztosok ellenőriznének. Minden közbeszerzéssel kapcsolatos dokumentum nyilvános lesz.

A Fidesz a kormányfői bejelentést hiteltelennek nevezte. Cser-Palkovics András helyettes szóvivő közölte: azok jelentenek be korrupcióellenes csomagot, akik a legkorruptabbnak bizonyultak az utóbbi hétnyolc évben.

II.

Bajnai: antikorrupciós csomagot nyújt be a kormány

Antikorrupciós törvénycsomagot nyújt be a kormány az Országgyűlésnek - jelentette be Bajnai Gordon vasárnap Budapesten.

MTI 2009. október 25.

A korrupció megcsúfítja és megrontja a demokrácia működését, lényegesen gátolja Magyarország fejlődését, és rombolja a közbizalmat is. Létezik olyan jelentés, amely szerint a hazai közbeszerzések döntő többségében jelen van a korrupciós, és ez érdemben drágítja az ország működését - mondta a kormányfő.

Hozzátette: mindenki számára világossá kell válnia, hogy aki az államtól vesz el a pénzt, az mindannyiunk közös érdekeit sérti.

A kormány által a múlt szerdán elfogadott csomag nem varázsszer, de érdemi előrelépést hoz ezen a területen. A javaslat célja, hogy sokan legyenek érdekeltek a korrupciós ügyek felszámolásában, az érintetteket pedig sokkal jobban elrettentsék ettől - közölte.

Tájékoztatása szerint a tervezet része az amerikai minta alapján elkészített bejelentővédelmi csomag, amelynek segítségével kiemelt védelmet és anyagi ösztönzést kapnak azok a munkavállalók, akik jelzik az állam megkárosítását. A munkavállalónak az állam jogi segítséget ad, és kompenzálhatja a kieső munkabért, ha ezért elveszíti az állását. Ha pedig valaki feltár egy államot érintő korrupciós ügyet, akkor a kiszabott bírság tíz százalékáig jutalmat kap - ismertette a részleteket.

Bajnai Gordon kitért arra: a Közbeszerzések Tanácsa átalakításával létrehozzák a Közbeszerzési és Közérdekvédelmi Hivatalt, amely a tervek szerint a jövőben a jogtalan előnyt megszerző szervezeteket tudja majd büntetni, akár a megszerzett előny kétszeresére.

A részletekről azt mondta, a hivatal nem veszi át mások munkáját, nem lesz nyomozati jogköre, de ha bűncselekményre utaló információ kerül a birtokába, azt továbbítja. Megjegyezte: a hivatal a korrupció kezdeményezőjét is vizsgálni tudja majd. Nem azt kell bizonyítania, hogy valóban megtörtént-e a pénz átadása, hanem magát a jogtalan előnyt, amelyet az állam működése tett lehetővé.

Kérdésre arról is beszélt, hogy a hivatal vezetőjét a köztársasági elnök és a miniszterelnök közös javaslata alapján hat évre az Országgyűlés választaná meg.. Olyan személyt szeretne erre a posztra, aki kellő erővel, függetlenséggel tud fellépni az ilyen ügyekben - mondta a kormányfő.

Úgy fogalmazott: bár korrupciós jelenségeket nem tártak fel, de joggal háborította fel az embereket például a BKV közpénzkezelési gyakorlata, vagy egyes önkormányzatok sajtóból ismert - Orosháza, Esztergom, Nagykanizsa, Budapest - ügyei. Kiemelte: a hivatal ezekben az ügyekben is el tud majd járni.

Bajnai Gordon közölte, a csomag része az is, hogy - a közbeszerzési törvény módosításának eredményeként - a közbeszerzést kiíró szervezet átláthatósági megállapodást tehet majd kötelezővé, amely minden pályázóra vonatkozik, és biztosítja például az adatok, dokumentumok nyilvánosságát. Hozzátette: a kormány ezt a nagy összegű közbeszerzéseknél kötelezővé tenné.

A miniszterelnök azt kérte a médiától, hogy menjen utána a problémás ügyeknek, és tárja fel azokat.

Számításai szerint a törvénycsomagról még az idén szavazhat a parlament. Kérdésre jelezte: a csomagnak ugyan nincs kétharmados része, de reméli, hogy 51 százalékot meghaladó támogatást kaphat az Országgyűlésben, hiszen ez az egész ország érdeke.

Beszámolt arról: a javaslatcsomagról az elmúlt hetekben egyeztetek társadalmi szervezetekkel - többek közt a Transparency International-lel, a TASZ-szal, és az AmChem-mel - és voltak olyan elemek, amelyeket javaslatukra épített be a kormány.

A Fidesz szerint a Bajnai-kormány azzal tehetné a legtöbbet a korrupció ellen, ha távozna hivatalából.

III.

Hat százalék alá várják az alapkamatot

Londoni elemzők szerint ollóval kezében szusszan most egyet a Monetáris Tanács. Az eddig vártnál nagyobb ütemű magyarországi jegybanki kamatcsökkentést jósolnak új előrejelzésükben londoni felzárkózó piaci elemzők, a recesszió mellett a váratlanul alacsony inflációra hivatkozva.

MTI 2009. október 23.

Londoni elemzők: az eddig vártnál nagyobb magyar kamatcsökkentés lehet

A JP Morgan globális pénzügyi szolgáltató csoport londoni befektetési és elemző részlege pénteken közölte: új, módosított prognózisa szerint a Magyar Nemzeti Bank (MNB) már a jövő év első negyedére 5,50 százalékig csökkenti jelenleg 7,00 százalékos irányadó kamatát.

A cég eddig 6 százalékos jövő évi MNB-kamatmélypontot valószínűsített. Más nagy citybeli házak is 6 százalék alatti magyar kamatszintet várnak 2010 első felére. A Barclays Capital minapi elemzése szerint valószínű, hogy a Monetáris Tanács valamikor tart egy "lélegzetvételnél szünetet", de - a teljes kosárra számolt infláció várható meredek lassulásával - 2010 második negyedévében folytatódhat az enyhítési ciklus, és a 6 százalékos "történelmi szint" alá csökkenhet a jegybanki alapkamat.

Pénteki előrejelzésükben a JP Morgan londoni elemzői is a lassú inflációt emelték ki. Azt írták: a július eleji "jelentős" forgalmiadó-emelésnek csak mérsékelt hatása volt a fogyasztóiár-inflációra, tekintettel arra, hogy a meredeken csökkenő belső kereslet miatt gyenge a vállalatok árérvényesítő képessége.

A ház lefelé módosította az idei év végi inflációs előrejelzését is, 5,5 százalékra az eddigi 5,8 százalékról, és közölte: változatlanul azt várja, hogy 2010 második felében az MNB 3 százalékos célszintje alá süllyed az éves összevetésű inflációs ütem.

A JP Morgan londoni részlegénél 2010 végére 2,8 százalékos magyarországi inflációt várnak. Kiemelték, hogy az infláció máris fél százalékponttal elmarad attól az ütemtől, amelyet az MNB az augusztusi inflációs előrejelzésben jósolt.

A cég véleménye szerint ha az euró forintárfolyama 270 alatt marad, az MNB hajlandó lesz "kiterjeszteni a pénzügypolitikai enyhítést a 6 százalékos kamatszint alá". A ház elemzői szerint még az 5,50 százalékosnál alacsonyabb MNB-kamat elérésének is van esélye, ha a forint 2010 elején tovább erősödik.

A JP Morgan egy korábbi elemzésében még úgy vélekedett, hogy a globális kockázatvállalási hajlam gyengülése esetén 6 százaléknál alacsonyabb magyarországi jegybanki kamatszintnek negatív átgyűrűző hatása lehetne a forintra.

IV

Rontotta ideit, de javította 2010-es magyar GDP-előrejelzését az OECD

A júniusban jósolt 6,1 százalék helyett 6,9 százalékkal eshet vissza idén a magyar GDP, jövőre azonban egy százalékos csökkenés várható éves szinten, a korábban jelzett 2,2 százalék helyett - áll az OECD új elemzésében.

NOL 2009. november 19.

A Nemzetközi Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) csütörtökön megjelent prognózisa szerint 2011-ben már 3,1 százalékkal bővíülhet a magyar gazdaság, a külpiaci élénkülés és a javuló hitelfeltételek hatására, 2011 végére pedig a növekedési üteme a 4,5 százalékot is megközelítheti – áll az OECD elemzésében.

A magyar kormányzati prognózis idén 6,7 jövőre 0,6 százalékos GDP-csökkenéssel számol.

A harminc legfejlettebb ipari államot tömörítő szervezet világ gazdasági elemzése szerint a közép-kelet-európai térség az euróövezethez képest gyorsabban kapaszkodik ki a válságból, jövőre 0,9 százalékkal, 2011-ben pedig 1,7 százalékkal növekedhet, a kilábalásnak azonban határt szab a magas munkanélküliség és a fiskális kiigazítás kényszere.

V.

Választás 2010: Debreczeni József MDF-es jelölt lesz

MTI 2009. december 3.

Debreczeni József közíró a 2010-es választásokon az MDF színeiben indul országgyűlési képviselőjelöltként - jelentette be Dávid Ibolya, az MDF elnöke csütörtökön Budapesten sajtótájékoztatón.

Hozzátette: Debreczeni József személyében egy olyan jelöltet találtak, akinek "demokratikus elkötelezettségéhez és politikai alkalmasságához nem fér kétség". Az MDF elnöke kiemelte: több, első ciklusbeli képviselő is jelezte csatlakozási szándékát az MDF-hez.

Debreczeni József közölte: vállalja a képviselő-jelöltséget.

Arra az újságírói kérdésre, hogy a közíró hányadik helyen szerepel az MDF listáján, Dávid Ibolya annyit mondott, rövid időn belül nyilvánosságra hozzák, kik azok a jelöltek, akik az MDF színeiben indulnak majd a választásokon.

VI.

Túlmutat a választásokon Bajnai amerikai útja

Egyfelől a jelenlegi magyar kormánynak hozott - Afganisztán és a gazdasági válságkezelés ügyében - elismerést Bajnai Gordon miniszterelnök szombaton zárult washingtoni útja, másfelől viszont a következő kabinetre nézve is következményekkel járnak a találkozók elhangzottak. A kormányfő a két legfontosabb megbeszélést Joe Biden amerikai alelnökkel, illetve Dominique Strauss-Kahnnal, a Nemzetközi Valutaalap (IMF) ügyvezető igazgatójával folytatta.

Washingtoni tudósítónktól Népszabadság | 2009. december 7.

Az előbbin elhangzott, 200 fős afganisztáni magyar csapat erősítés több lépcsőben zajlik 2010-ben, tehát a katonák helyszínre érkezése és külszolgálatuk részben már a választások utáni kormány felelőssége lesz. Az IMF-ben folytatott szerdai tárgyalásoknak is az volt a fő tanulsága: a jelenlegi kiigazítási pályáról nem lehet letérni. Strauss-Kahn szavaiból azonban kiderült, hogy a "politikai retorika mögött" nem is számít arra, hogy a jelenlegi ellenzék ilyesmit tervezgetne, mert szerinte "érti, mi forog kockán". Nemcsak nyárig, de évekre, talán évtizedekre előre mutatott Bajnainak a román hazai integrációjával kapcsolatos felvetése: ehhez *Benjamin Cardin* szenátortól, az Amerikai Helsinki Bizottság társelnökétől kért itteni segítséget.

Belpolitikai szempontból is érdekes volt Bajnai útjának egyik záróeseménye, különösen, hogy annak színhelye, de szervezője nem a magyar nagykövetség volt. - A válság után a megújulásnak középről, nem pedig a szélsőségek felől kell érkeznie - hangoztatta Bajnai az Amerikai Magyar Koalíció nevű civil szervezet pénteki Mikulás-vacsoráján, amelynek fő szónoknak viszont jó előre a történetesen éppen szintén washingtoni programokat bonyolító *Martonyi János* egykori külügyminisztert kérték fel.

A fehér házi vizit ezúttal annyiban hézagos maradt, hogy *Barack Obama* pénteki vidéki útjával végképp elhalt a remény, hogy - mint korábban megesett - az elnök "beugorjon" az alelnök (a magyar miniszterelnök meghívója) és Bajnai találkozójára. E megbeszélés viszont szokatlanul részletesre sikerült, a tervezettnél jóval hosszabban, másfél órán át tartott. Az amerikaiak elismerték a 200 fős magyar felajánlás jelentőségét, a vezető lapok - *The Wall Street Journal*, *The New York Times*, *The Washington Post* - szombati kiadásukban viszont a brüsszeli NATO-

értekezleten bejelentett számokat ismertették, a 900 fős felajánlás az atlanti szövetségbe igyekvő 4,2 milliós Grúzia részéről pedig egyébként is "mindent vitt" kommunikációs szempontból.

VII.

Elhunyt Otto Graf Lambsdorff, Orbán liberális mentora

Elhunyt Otto Graf Lambsdorff, a német Szabad Demokrata Párt (FDP) tiszteletbeli elnöke - közzölték vasárnap szabad demokrata források.

Dési András, Berlinl NOLI 2009. december 6.

A nyugatnémet liberálisok koalíciós átállásának egyik előkészítője és az FDP meghatározó alakja volt a Németországban és külföldön is nagy tekintélynek örvendő Otto Lambsdorff gróf, aki nyolcvankét éves korában váratlanul elhunyt egy bonni kórházban.

A szabaddemokraták tiszteletbeli elnöke a berlini fal leomlása után aktív szerepet vállalt a szabadelvű eszmék kelet-európai terjesztésében. 1991 és 1993 között a Liberális Internacionálé alelnöke, majd 1993 januárjától 1996 júniusáig az elnöke volt. 1995 és 2006 között az akkoriban Magyarországon is irodával rendelkező liberális Friedrich Neumann Alapítványt vezette, és ebben az időben is több alkalommal járt Budapesten. Mentora volt az akkor még liberális színekben politizáló Orbán Viktornak és a Liberális Internacionálé elnökeként erőteljesen támogatta a Fidesz 1992-es felvételét a szervezetbe.

A piacgazdaság és a polgári szabadságjogok meggyőződéses hívének számító Lambsdorffot 1972-ben választották be először képviselőként a Bundestagba, s akkor kezdődött országos nagypolitikai karrierje. Kétszer is volt az NSZK gazdasági minisztere: 1977-1982 között a Helmut Schmidt (SPD) kancellársága idején a szociáldemokraták és a liberálisok koalíciójában, majd pedig a jelentős irányváltással együtt járó 1982-es átállás - mások szemében az „árulás” után - két évig a Helmut Kohl (CDU) vezette kereszténydemokrata-szabaddemokrata kormányban.

A nevéhez fűződik a szociális lefaragások megkurtítását javasló dolgozat, az előterjesztés nyomán kialakult vitában hullott szét az SPD és FDP koalíciója, s a liberálisok Hans-Dietrich Genscher alkancellár-külgyminiszter vezetésével a CDU/CSU-hoz pártoltak át. Így biztosítva, hogy az FDP 1969-1998 között folyamatosan kormányon volt a szövetségi köztársaságban.

Lambsdorff hírnevén nem kis csorbát ejtett a Flick-botrány, a konzern pártadományoknak nevezett készpénzes támogatásban részesített több politikust. Köztük a gróft is, akinek távoznia kellett a gazdasági tárca éléről, az adócsalás miatti eljárást pénzbüntetéssel megúszta.